

VERSLAG 2^e KWARTAAL 2025

CENTRALE BANK VAN SURINAME

Verslag over het tweede kwartaal 2025

De afsluitdatum van de in dit kwartaalverslag verwerkte macro-economische ontwikkelingen is 27 mei 2025.
Dit kwartaalverslag is op 06 februari 2026 op de website van de Bank geplaatst.

© 2025 CENTRALE BANK VAN SURINAME

Het openbaar maken en kopiëren voor educatieve en niet-commerciële doeleinden is toegestaan, mits met bronvermelding.

Waterkant 20

Paramaribo

Tel. +597 - 473741

Fax +597 - 476444

www.cbvs.sr

E-mail: info@cbvs.sr

Missie, visie en kernwaarden

Missie

Het realiseren van monetaire en financiële stabiliteit en een effectief en efficiënt betalingsverkeer in Suriname ter bevordering van duurzame economische groei.

Visie

De Bank waarborgt stabiele prijzen en een stabiel en integer financieel systeem, met inbegrip van een optimaal en inclusief betalingsverkeer. Als monetaire autoriteit, toezichts- en resolutieautoriteit geeft zij invulling aan haar mandaat door een effectieve uitvoering van haar kerntaken. Onder het motto 'Samen op weg naar beter' zet de Bank zich met relevante stakeholders hiervoor in.

Kernwaarden

Samenwerken

Wij dragen als één team bij aan een gezamenlijk resultaat en delen graag kennis en informatie met anderen, binnen de perken van de geheimhoudingsplicht, ook wanneer de samenwerking een onderwerp betreft waarbij het eigen belang losgelaten moet worden.

Resultaat- en kwaliteitsgericht

Wij zijn actief gericht op het behalen van resultaten en stellen daarbij hoge eisen aan de kwaliteit van ons eigen werk. Wij beijeren ons continue om ons werk te verbeteren door actief feedback te vragen en te geven.

Betrokkenheid

Onze medewerkers voelen zich verbonden met de organisatie en het werk dat zij doen. Hun gedrag is in lijn met de organisatiecultuur, de prioriteiten en ambities van de organisatie

Integriteit

Wij onthouden ons van misbruik van kennis en faciliteiten die ons vanwege onze betrokkenheid bij de Bank ter beschikking zijn. Integer handelen, professionele verantwoordelijkheid, ethisch besef, eerlijkheid en oprechtheid kenmerken de Bank en haar medewerkers.

Professionaliteit

Wij zijn een professionele en innovatieve organisatie met een dienstverlening die ononderbroken van hoge kwaliteit is. De Bank investeert in haar medewerkers, zodat die over diepgaande kennis beschikken over hun vakgebied en door permanente educatie hun vaardigheden en competenties continu aanscherpen om relevant te blijven.

Inhoudsopgave

I DE INTERNATIONALE ECONOMISCHE ONTWIKKELING

II

III

IV

V

VI

VI.1.1	Algemeen	31
VI.2.1	Algemeen	33
VI.3.1	Algemeen	35
VI.4.1	Algemeen	38

VII

DE FIGUREN EN TABELLEN

I DE INTERNATIONALE ECONOMISCHE ONTWIKKELING

II DE NATIONALE ECONOMISCHE ONTWIKKELING

Figuur II.1	De economische groei	5
Figuur II.2	De sectorale bijdrage MEAI	6
Figuur II.3	De ontwikkeling van de inflatie	7
Figuur II.4	De bijdrage per hoofdgroep	7

III DE MONETAIRE ONTWIKKELING

Figuur III.1	De ontwikkeling van totaal M0, totaal M2, SRD-M0 en SRD-M2	9
Tabel III.1	Oorzaken van verandering van de SRD-liquiditeitenmassa	10
Figuur III.2	De mutatie van de SRD-kredietverlening	10
Tabel III.2	Reserve money targeting parameters	11
Tabel III.3	Effect verandering autonome factoren op overtollige liquiditeiten	11
Figuur III.3	De ontwikkeling van SRD-M0	11
Figuur III.4	De totale gewenste vraag versus aanbod 1e kwartaal 2025 t.o.v. 1e kwartaal 2024	12
Figuur III.5	De renteontwikkeling januari 2025 - maart 2025	12
Figuur III.6	De renteontwikkeling bij de banken vs 3-maandse OMO-rente	13
Figuur III.7	De ontwikkeling van de officiële rentecorridor 1e kwartaal 2025 t.o.v. 1e kwartaal 2024	13
Figuur III.8	De ontwikkeling van de OMO-rente ten opzichte van de maandeinde inflatie	15

IV DE ONTWIKKELING VAN DE STAATSFINANCIËN

Figuur IV.1	Het verloop van de overheidsontvangsten, de uitgaven en de saldi	17
Figuur IV.2	De Staatsschuld naar valuta en schuld ratio	19
Figuur IV.3a	De binnenlandse schuld naar instrument per maart 2025	19
Figuur IV.3b	De buitenlandse schuld naar crediteur-type per maart 2025	20

V DE ONTWIKKELING VAN DE BETALINGSBALANS

Figuur V.1	De internationale reserves en importdekking: maart 2024 - maart 2025	23
Tabel V.1	De betalingsbalans	24
Figuur V.2	De lopende rekening	25
Figuur V.3	De financiële rekening	26
Tabel V.2	De kwartaalgemiddelde wisselkoersen	26
Figuur V.4	De totale US-dollar-omzetten van de banken en de wisselkantoren	27
Figuur V.5	De totale euro-omzetten van de banken en de wisselkantoren	28

VI HET TOEZICHT OP FINANCIËLE INSTELLINGEN

Tabel VI.1	Gecombineerde balans van de primaire banken.....	30
Tabel VI.2	Financiële indicatoren van banken.....	31
Tabel VI.3	Gecombineerde balans en winst- en verliesrekening der levensverzekeringsmaatschappijen	34
Tabel VI.4	Gecombineerde balans en winst- en verliesrekening der schadeverzekeringsmaatschappijen	34
Tabel VI.5	Financiële indicatoren van levensverzekeringsmaatschappijen	35
Tabel VI.6	Financiële indicatoren van schadeverzekeringsmaatschappijen.....	35
Tabel VI.7	Financiële indicatoren van pensioenfondsen	36
Figuur VI.1a	Balanstotaal van pensioenfondsen	37
Figuur VI.1b	Directe beleggingsopbrengsten ten opzichte van de totale opbrengsten	37
Figuur VI.2	Financiële indicatoren van spaarinstellingen	38
Figuur VI.3	Totale score van de Surinaamse commerciële banken	39
Figuur VI.4	Stressresultaten Post-shock CAR: juni 2024	40
Figuur VI.5	Aantal additionele banken onder 12,5% Post-shock CAR: december 2024	41

LIJST VAN AFKORTINGEN

AML/CFT/CPF	Anti-Money Laundering/Combating the Financing of Terrorism and Combating Proliferation Financing
AO	Administratieve organisatie
AML-PIU	Anti-Money Laundering - Project Implementatie Unit
AQR	Asset Quality Review
Bank	Centrale Bank van Suriname
Bbp	bruto binnenlands product
BRU	Bank Resolution Unit
Btw	bruto toegevoegde waarde
CAMELS	capital adequacy, asset quality, management, earnings, liquidity and sensitivity
CAR	Capital Adequacy Ratio
CBC	Centrale Bank Certificaten
CDB	Caribbean Development Bank
CFATF	Caribbean Financial Action Task Force
DNB	De Nederlandsche Bank
EBS	Energie Bedrijven Suriname
ECB	Europese Centrale Bank
EFF	Extended Fund Facility
EUR	Euro
DNA	De Nationale Assemblée
DTK	Directoraat Toezicht Kredietwezen
FATF-ICRG	Financial Action Task Force- International Cooperation Review Group
FSC	Financial Stability Committee
FUR	Follow-up Rapport
IaDB	Inter-American Development Bank
IC	Interne controle
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
IFIs	International Financing Institutions
IFRS	Internationale financiële rapportagestandaarden
IMF	Internationaal Monetair Fonds
IR	Internationale reserves
IsDB	Islamic Development Bank
LCR	Liquidity Coverage Ratio
MEAI	Monthly Economic Activity Index
MER	Mutual Evaluation Rapport
ML/TF	Money Laundering/Terrorism Financing
MTH	Money Transfer House
NAMLAC	Nationale Anti-Money Laundering Commissie
NAP	Nationaal Actieplan
NASP	Nationaal AML/CTF/CPF Strategisch Plan
NOP	netto open vreemdevalutapositie

NRA	National Risk Assessment
NPL	Non-performing Loans
NV	Naamloze vennootschap
OAS-DTOC	Department against Transnational Organized Crime of the Organization of American States
OMO	Openmarktooperaties
OIN	Other Items Net
OPEC	Organisatie van olie-exporterende landen
OPEC+	Organisatie van olie-exporterende landen, waaronder Rusland en andere niet-OPEC olie-exporterende landen
PC/NC rating	partly compliant/non-compliant rating
Pp	procentpunt
ROA	Return on Assets
RWA	Risicogewogen activa
SCB	Surichange Bank NV
SNEPS	Suriname National Electronic Payment System
SRA	Sectoral Risk Analysis
SRD	Surinaamse dollar
SWM	Surinaamse Waterleiding Maatschappij
TD	Termijndeposito's
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime
USD	Amerikaanse dollar
VSA	Verenigde Staten van Amerika
Vv-kredietverlening	Vreemdevalutakredietverlening
WTK 2023	Wet Toezicht Kredietwezen
ZiJin	Zijin Rosebel Gold Mines NV

1

De internationale economische ontwikkeling

I.1 Algemeen¹

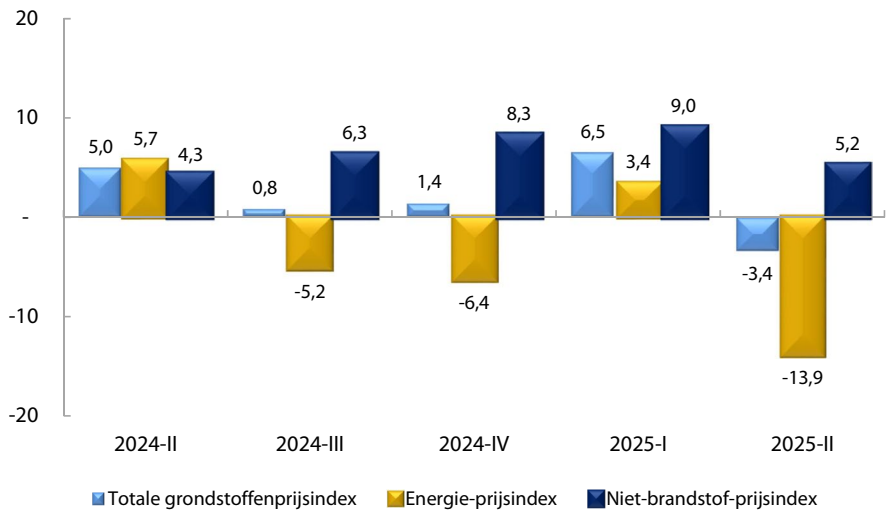
In het tweede kwartaal van 2025 zijn de prijzen op de grondstoffenmarkt gedaald. De totale grondstoffenprijnsindex is in dit kwartaal met 3,4% gedaald ten opzichte van het tweede kwartaal van 2024. De daling werd gedreven door de afgenomen prijzen binnen de energie-prijnsindex met 13,9%, terwijl de niet-brandstofprijnsindex is gestegen met 5,2% (Figuur I.1). De daling van de energie-prijnsindex kwam voornamelijk vanwege lagere prijzen voor olie (gemiddeld 21,5%) en steenkool (gemiddeld 22,9%). De stijging van de niet-brandstofprijnsindex werd gedreven door een toename van voornamelijk de prijsindex van edelmetalen, waarvan die van platina, zilver en in het bijzonder goud.

I.2 De prijsontwikkeling van belangrijke exportproducten

I.2.1 Ruwe olie

In het tweede kwartaal van 2025 is de gemiddelde prijs van ruwe olie met 21,5% gedaald tot een gemiddelde prijs van US\$ 66,3 per vat, vergeleken met het tweede kwartaal van 2024 (Figuur I.2). Deze prijsdaling is een resultante van een sterk aanbod van olie dat de zwakke groei van de vraag² naar olie heeft overtroffen. Het aanbod nam in het tweede kwartaal toe vanwege hogere productie zowel binnen alsook buiten³ de Organisatie van olie-exporterende landen, inclusief Rusland en andere niet-OPEC-olie-exporteurs (OPEC+) en de versnelde afbouw van de vrijwillige productieverlagingen van OPEC+⁴.

Figuur I.1 De ontwikkelingen op de grondstoffenmarkt
(in procenten)

Bron: Internationaal Monetair Fonds, Primary Commodity Price System.

1 De data met betrekking tot de internationale economische ontwikkelingen en de bijbehorende vooruitzichten zijn ontleend aan de Primary Commodity Price System en de World Economic Outlook van juli 2025 van het Internationaal Monetair Fonds en de Commodity Markets Outlook van april 2025 van de Wereldbank. De analyse van de internationale economische ontwikkelingen en de bijbehorende vooruitzichten zijn gehaald uit de Gold Market Commentary: A risk-induced premium that may linger van 8 mei 2025 van de World Gold Council, de World Economic Outlook van juli 2025 van het Internationaal Monetair Fonds en de Global Economic Prospects van juni 2025 van de Wereldbank.
 2 De zwakke groei van de vraag naar olie is het gevolg van een afnemende olieconsumptie in China en de ontwikkelde economieën.
 3 Volgens de U.S. Energy Information Administration betreffen de landen buiten OPEC+ de Verenigde Staten van Amerika, Guyana, Canada en Brazilië.
 4 Bron: U.S. Energy Information Administration, Short-Term Energy Outlook van juni 2025.

1.2.2 Goud

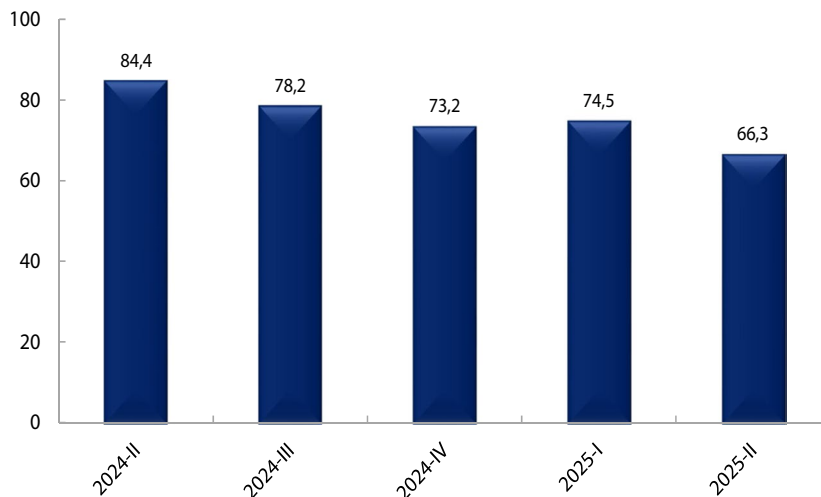
De goudprijs is in het tweede kwartaal van 2025 met 40,6% gestegen tot gemiddeld US\$ 3.287,3 per troy ounce, vergeleken met het tweede kwartaal van 2024 (Figuur I.3). De stijging werd voornamelijk gedreven door een sterke vraag naar goud als veilige haven vanwege een aanzienlijk zwakke Amerikaanse dollar en verhoogde geopolitieke risico's en onzekerheid.

1.3 Vooruitzichten

Volgens het Internationaal Monetair Fonds (IMF) zal de ontwikkeling op de grondstoffenmarkt van het tweede kwartaal van 2025 zich voortzetten, waarbij de energieprijnsindex naar verwachting lager zal liggen in 2025, terwijl de niet-brandstof-prijnsindex zal stijgen in 2025

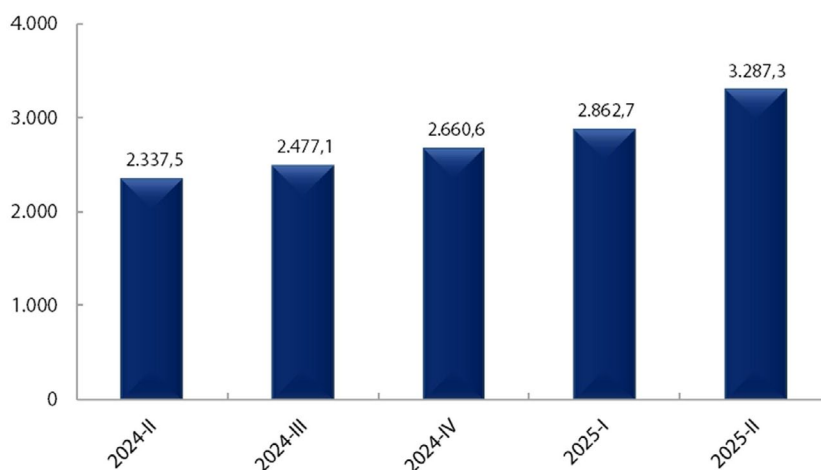
ten opzichte van 2024. Echter, een escalatie van geopolitieke spanningen in het Midden-Oosten of Oekraïne kan mogelijk leiden tot nieuwe verstoringen in het aanbod van grondstoffen wereldwijd. Scheepvaartroutes en toeleveringsketens kunnen worden verstoord met als gevolg het opdrijven van de grondstoffenprijzen. De gemiddelde prijs van ruwe olie zal in 2025 ten opzichte van 2024 dalen tot US\$ 68,2 per vat vanwege een significante groei in de olievoorraden wereldwijd en een afnemende groei van de vraag naar olie. De afname in de vraag naar olie is te wijten aan de wereldwijde groeivertraging, die het resultaat is van een sterke toename van handelsbarrières en de onzekere mondiale beleidsomstandigheden.

Figuur I.2 De internationale prijsontwikkeling van de gemiddelde olieprijs*
(US-dollar/barrel)

Bron: Internationaal Monetair Fonds, Primary Commodity Price System.
* Gemiddelde van U.K. Brent, Dubai en West Texas Intermediate, gelijk gewogen.

Figuur I.3 De internationale prijsontwikkeling van de gemiddelde goudprijs*
(US-dollar/Troy oz.)

Bron: Internationaal Monetair Fonds, Primary Commodity Price System.
* Fixing Committee van de London Bullion Market Association.

In het derde kwartaal van 2025 zal de gemiddelde prijs van ruwe olie naar verwachting gemiddeld US\$ 66,9 per vat bedragen.

De Wereldbank verwacht dat de goudprijs in 2025 gemiddeld zal stijgen tot US\$ 3.250,0 per troy ounce. Volgens de Wereldbank zal de goudprijs een recordhoogte

bereiken in 2025, vanwege zijn rol als veilige haven te midden van onzekerheid en geopolitieke spanningen. In het derde kwartaal van 2025 zal de goudprijs naar verwachting stijgen tot gemiddeld US\$ 3.380,0 per troy ounce.

2

De nationale economische ontwikkeling

II.1 Algemeen

In dit hoofdstuk komen de ontwikkelingen van de economische groei en de inflatie in het tweede kwartaal van 2025 aan de orde. Voor de benadering van de economische groei is uitgegaan van de projectie van de Monthly Economic Activity Index (MEAI) voor het tweede kwartaal van 2025, terwijl bij de inflatie wordt uitgegaan van gerealiseerde cijfers.

II.1.1 De ontwikkeling van de reële sector

De economie zal volgens de schatting van de Bank in het tweede kwartaal van 2025 groeien tot een niveau van 0,6%. Dit is een groeivertraging van -0,1 procentpunt (pp) ten opzichte van het tweede kwartaal van het vorig jaar. De sectoren die bijdragen aan de MEAI-groei zijn: *Groot- & Kleinhandel en markten (Handel)* en *Landbouw, bosbouw en visserij*. De kwartaaleinde inflatie en de kwartaalgemiddelde inflatie zijn in het tweede kwartaal van 2025 ten opzichte van het tweede kwartaal van 2024 afgenomen en bedroegen respectievelijk 3,6% en 2,4%.

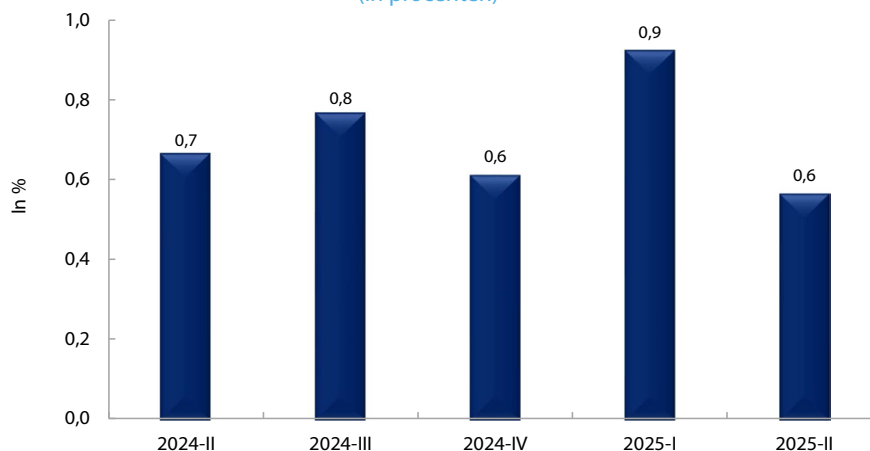
II.2 De ontwikkeling van de economische groei

De groei van de Monthly Economic Activity Index (MEAI) is geschat op 0,6% (Figuur II.1). Ten opzichte van het tweede kwartaal van het vorig jaar is de groei met -0,1pp afgenomen. De MEAI-groei wordt voornamelijk gedreven door de sectoren: *Groot- & Kleinhandel en markten (Handel)* (1,6pp), *Transport & opslag* (0,3pp) en *Accommodatie- en voedingsdiensten en gerelateerde zaken* (0,1pp) (Figuur II.2).

De groei in de sector *Groot- & Kleinhandel en markten (Handel)* is het gevolg van toegenomen verkopen van bouwmaterialen. Voor de sector *Transport & opslag* wordt de groei positief beïnvloed door de toename van het luchtvervoer van passagiers, terwijl de groei van de sector *Accommodatie- en voedingsdiensten en gerelateerde zaken* het gevolg is van de toename in de restaurantomzetten.

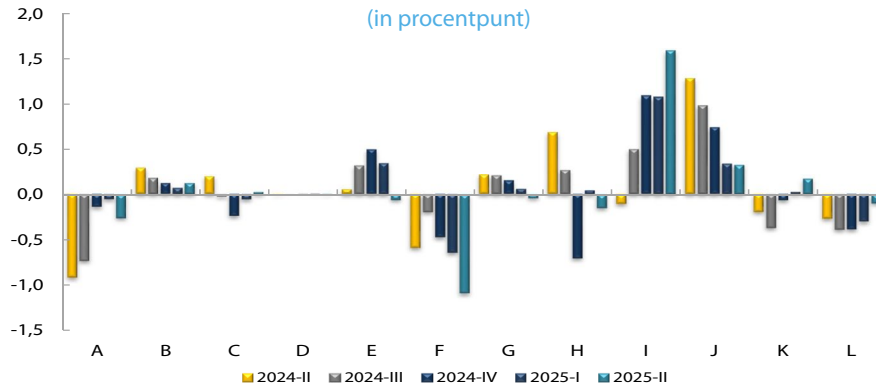
In het tweede kwartaal leveren meerdere sectoren een

Figuur II.1 De economische groei
(in procenten)

Bron: Centrale Bank van Suriname

Figuur II.2 De sectorale bijdrage MEAI
(in procentpunt)

Bron: Centrale Bank van Suriname.

A. Landbouw, Jacht, Bosbouw & Visserij	E. Mijnbouw	I. Groot- & Kleinhandel en Markten
B. Accommodatie & Voedingdiensten en gerelateerde zaken	F. Industrie & Fabricage	J. Transport & Opslag
C. Informatie & Communicatie	G. Elektriciteit, Gas, Stoom en Gekoelde lucht	K. Verzekerings- en andere Financiële instellingen
D. Watervoorziening: Riolering, Afvalbeheer en Sanering	H. Constructie	L. Overheid

negatieve bijdrage aan de MEAI-groei. De negatieve bijdrage van de sector *Industrie & Fabricage* (-1,1pp) wordt verklaard door de daling van de goudverwerking vanwege de lage goudproductie in zowel de groot- als kleinschalige goudmijnbouw, welke het gevolg is van de lagere verwerkingscapaciteit en de ontginning van erts van een lagere kwaliteit. De negatieve bijdrage van de sector *Landbouw, bosbouw en visserij* (-0,3pp) wordt veroorzaakt door de daling van de rondhoutproductie. Daarnaast heeft de afname van de import van constructiematerialen een negatieve invloed op de groei van de sector *Constructie* (-0,2pp), terwijl de sector *Mijnbouw* (-0,1pp) negatief bijdraagt aan de groei vanwege de daling van de goudertsproductie in de grootschalige goudmijnbouw.

Voor het derde kwartaal van 2025 wordt een MEAI-groei van 0,7% geprojecteerd, voornamelijk gedreven door de sectoren *Groot- & Kleinhandel en markten (Handel)*, *Constructie*, *Transport & Opslag*, *Informatie & Communicatie* en *Accommodatie & Voedingdiensten en gerelateerde zaken*.

II.3 De ontwikkeling van de inflatie

De jaareindeinflatie en gemiddelde inflatie bedroegen in het tweede kwartaal van 2025 respectievelijk 3,6% en 2,4%, terwijl zij in het tweede kwartaal van 2024 gelijk waren aan 1,5% en 4,2% (Figuur II.3). Vergeleken met het tweede kwartaal van 2024 bereikte de kwartaal-einde-inflatie een hoger niveau (toename van 2,1pp) in het tweede kwartaal van 2025, terwijl de kwartaal-gemiddelde inflatie juist lager eindigde (afname van 1,8pp).

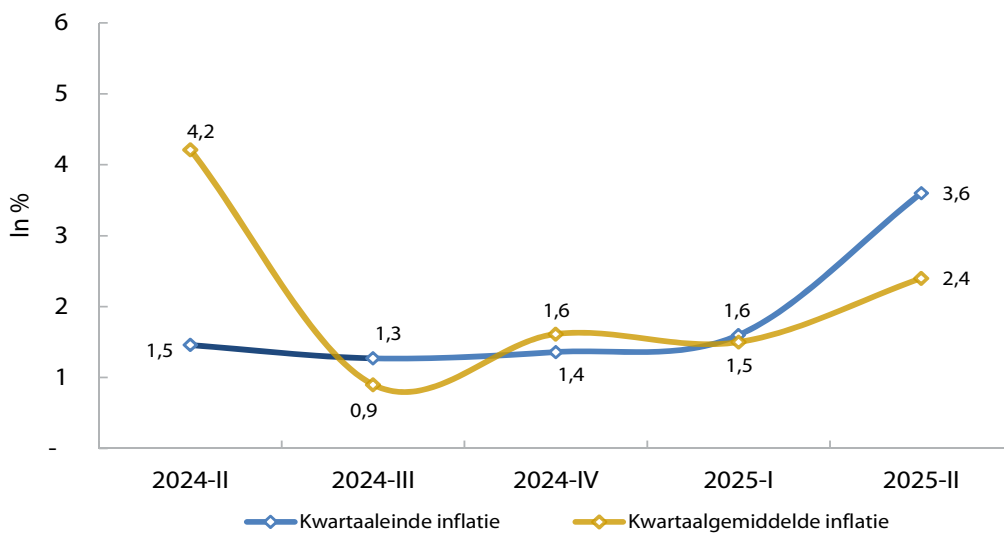
De inflatie in het tweede kwartaal van 2025 werd voornamelijk gedreven door prijsontwikkelingen in de hoofdgroepen *Voeding en Niet Alcoholische Dranken*, *Huisvesting en Nutsvoorzieningen*, *Gezondheid*, *Transport* en *Overige Goederen en Diensten*. De voornaamste reden voor de prijsstijgingen in deze hoofdgroepen, met uitzondering van *Huisvesting en Nutsvoorzieningen*, was de depreciatie van de Surinaamse dollar ten opzichte van de US-dollar en euro. Dat de wisselkoers ongetwijfeld een belangrijke factor is die het algemeen prijspeil in Suriname sterk beïnvloedt wordt weerspiegeld door het feit dat de sterke depreciatie van de SRD ten opzichte van de US-dollar en euro in het tweede kwartaal heeft geleid tot sterke prijsstijgingen in haast alle hoofdgroepen van de CPI. Binnen de hoofdgroep *Voeding en Niet Alcoholische Dranken* werden de prijzen mede opwaarts gedreven door de subgroep *Groenten en Fruit*, als gevolg van aanhoudende regenval. De prijzen in de hoofdgroep *Huisvesting en Nutsvoorzieningen* stegen vanwege tariefsaanpassingen van water, met gemiddeld 3,3% in de tariefgroepen 30A en 30B, en van kookgas, met gemiddeld 38,0%¹.

Voor het derde kwartaal van 2025 wordt een verdere stijging van de inflatie verwacht. In juli 2025 nam de inflatie al verder toe, waarbij de maandinflatie een niveau van 2,0% bereikte. De hoofdgroepen die naar verwachting de inflatie in het derde kwartaal opwaarts zullen beïnvloeden, zijn: *Voeding en Niet alcoholische Dranken*, *Huisvesting en Nutsvoorzieningen* en *Transport*.

In de hoofdgroep *Voeding en Niet alcoholische Dranken* wordt verwacht dat de prijzen binnen de subgroep

¹ De gemiddelde stijging van 38,0% betreft een gewogen gemiddelde van de tariefsaanpassingen voor kookgas in de verpakkingen van 100 lbs, 40 lbs, 28 lbs, 20 lbs en bulk.

Figuur II.3 De ontwikkeling van de inflatie

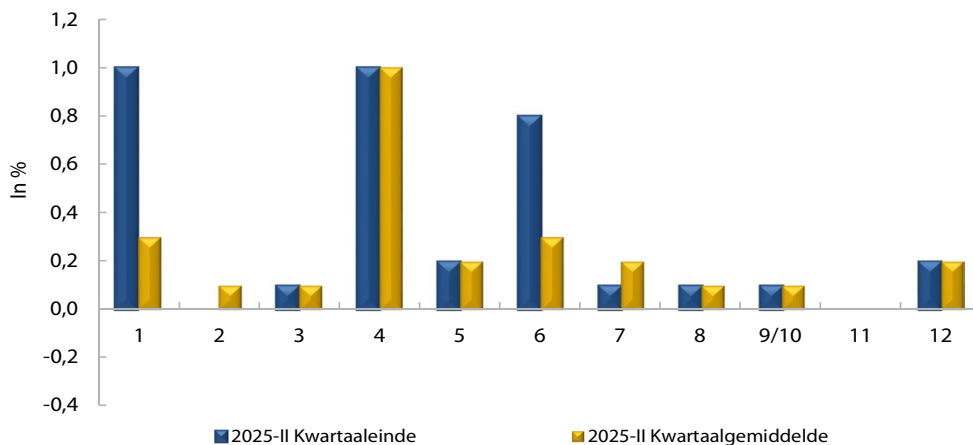

Bron: Centrale Bank van Suriname.

Groenten en Fruit zullen stijgen als gevolg van klimatologische factoren. Binnen de hoofdgroepen *Huisvesting en Nutsvoorzieningen* en *Transport* zullen de prijzen naar verwachting grotendeels worden beïnvloed door de verdere depreciatie van de SRD ten opzichte van

de US-dollar en euro. Daarnaast zullen de vastgestelde tariefsaanpassingen van water en kookgas bijdragen aan de inflatie binnen de hoofdgroep *Huisvesting en Nutsvoorzieningen*.

Figuur II.4 De bijdrage per hoofdgroep

Bron: Centrale Bank van Suriname.

1. Voeding en Niet Alcoholische Dranken	5. Woninginrichting	9/10. Recreatie, Cultuur en Onderwijs
2. Alcoholische Dranken en Tabak	6. Gezondheidszorg	11. Buitenshuis Eten
3. Kleding en Schoeisel	7. Transport	12. Overige Goederen en Diensten
4. Huisvesting en Nutsvoorzieningen	8. Communicatie	

3

De monetaire ontwikkeling

III.1 Algemeen

Dit hoofdstuk geeft een analyse van de ontwikkelingen binnen de monetaire sector met bijzondere aandacht voor de SRD-M0, SRD-M2, de SRD-kredietverlening en het gevoerde monetair beleid.

III.2 De SRD-M0- en SRD-M2-ontwikkelingen

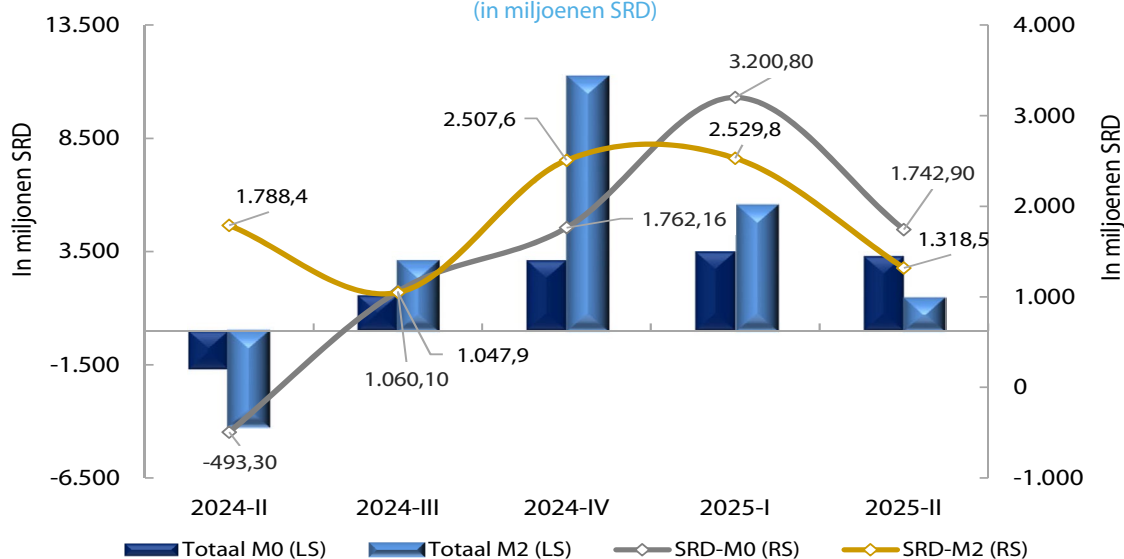
In het tweede kwartaal van 2025 nam de SRD-M0 met SRD 1.742,9 miljoen toe tot SRD 24.899,9 miljoen (Figuur III.1). Deze stijging ten opzichte van het eerste kwartaal van 2025 werd voornamelijk teweeggebracht door kredietverlening aan de private sector met een toename van SRD 7,6 miljoen en de post *Overige* met een toename van SRD 1751,3 miljoen. Op jaarbasis nam de SRD-M0 toe met SRD 7.766,0 miljoen veroorzaakt door

de verhoogde overheidsuitgaven, die met SRD 212,2 miljoen stegen, en de post *Overige*, die met SRD 2.025,5 miljoen steeg.

De SRD-M2 steeg met SRD 1.318,5 miljoen tot SRD 32.998,7 miljoen (Tabel III.1). Op jaarbasis nam de SRD-M2 toe met SRD 7.403,8 miljoen. Deze stijging is hoofdzakelijk toe te schrijven aan de stijging van de private kredietverlening.

Deze verwachting is gebaseerd op de recente ontwikkelingen van de monetaire aggregaten, het verwachte liquiditeitsbeheer van de Bank en de veronderstelde voortzetting van een behoedzame kredietvraag. Per juli 2025 daalde de SRD-M0 tot SRD 24.607,4 miljoen. Anderzijds namen de SRD-M2 en de SRD-kredietverlening per

Figuur III.1 Mutatie totaal M0, totaal M2, SRD-M0 en SRD-M2 (in miljoenen SRD)

Bron: Centrale Bank van Suriname.

Tabel III.1 Oorzaken van verandering van de SRD-liquiditeitenmassa (SRD-M2)
(in miljoenen SRD)

Indicatoren	Realisatie				
	2024-II	2024-III	2024-IV	2025-I	2025-II
Overheid	(10,42)	(485,14)	219,31	9.081,70	(281,00)
Private sector	400,66	757,36	834,15	151,60	1.195,90
Overige	1.398,14	775,70	1.454,15	(6.703,60)	403,60
SRD-M2	1.788,37	1.047,91	2.507,61	2.529,80	1.318,50

Bron: Centrale Bank van Suriname.

juli 2025 tot respectievelijk SRD 34.101,2 miljoen en SRD 14.810,2 miljoen toe.

III.3 De SRD-kredietverlening

De totale SRD-kredietverlening bedroeg in de verslagperiode SRD 14.421,8 miljoen, gelijk aan een toename van SRD 1.191,0 miljoen ten opzichte van het eerste kwartaal (Figuur III.2). Deze toename werd overwegend gedreven door de kredietverlening aan de private sector, die met SRD 1.171,5 miljoen toenam. De stijging in de private kredietverlening is vooral merkbaar in de sectoren handel (15,7%), nijverheid (13,0%) en dienstverlening (9,3%). Kredieten aan de overheid stegen met SRD 19,4 miljoen hetgeen kan worden toegeschreven aan de stijging van de netto debetstand. Ten opzichte van het tweede kwartaal van 2024 steeg de totale SRD-kredietverlening met SRD 2.859,4 miljoen (24,7%). Deze toename werd veroorzaakt door de private kredieten die met SRD 2.920,3 miljoen (25,8%) stegen.

III.4 Het monetaire beleid: openmarktoperaties

M0-Target

Per eind juni 2025 bedroeg SRD-M0 SRD 24.416,9 miljoen (enge definitie/ narrow definition (ND) en SRD 24.899,9 miljoen (ruime definitie/ broad definition (BD) (Tabel III.2). Aan het eind van het 2e kwartaal van 2025 realiseerde de Bank een underperformance van SRD 5.946,4 miljoen.

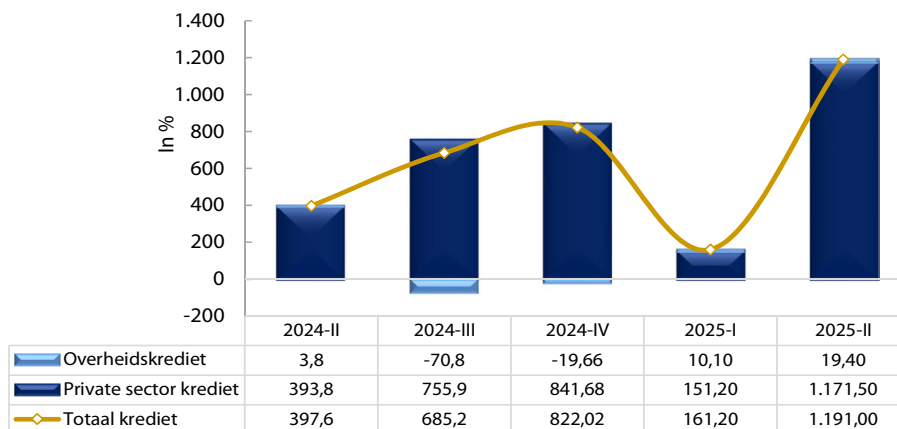
De bank heeft in het tweede kwartaal van 2025 SRD 1.039,- miljoen geïnjecteerd middels de OMO-operaties. Dit bracht de netto OMO-voorraad op SRD 718,8 miljoen per einde van het kwartaal. Het beheersen van de rentekosten was leidend bij de vaststelling van de afroom-volumes. Vergeleken met dezelfde periode in 2024 is deze voorraad gedaald met 78,6%.

Ontwikkeling van de overtollige liquiditeiten

De overtollige liquiditeiten bedroegen per eind juni 2025 bijkans SRD 3.580,- miljoen, dit is een stijging van meer dan 100,0% (SRD 2.090,2 miljoen) in vergelijking met juni 2024. De overtollige liquiditeiten per juni 2024 bedroegen SRD 1.489,8 miljoen.

De autonome factoren die het niveau van de overtollige

Figuur III.2 De mutatie SRD-kredietverlening
(in miljoenen SRD)

Bron: Centrale Bank van Suriname.

Tabel III.2 SRD-M0 december 2024 parameters
(in miljoenen SRD)

Monetair instrument eerste kwartaal	Liquiditeitseffect	
	2025	2024
Openmarktoperaties	1.039,0	-1.968,0
Verandering in bankbiljetten in het bankensysteem	-572,5	-361,9
Overheid: net transacties	1.838,4	1.305,4
Central Bank: net FX transactions	-1.302,6	0,0
Overige factoren Netto (OIN)	20,6	267,8
Verandering in bankreserve	1.022,9	-756,7
Verandering in verplichting kasreserve	-884,2	-69,8
Verandering in 5% SNEPS-norm	-106,3	-48,3
Verandering in overtollige liquiditeiten	32,4	-874,8

Bron: Centrale Bank van Suriname.

liquiditeiten hebben doen toenemen in het 2e kwartaal van 2025 zijn (Tabel III.3):

- een afname van de overheidsrekeningen¹ als gevolg van uitgaven voor SRD 1.838,4 miljoen;
- een afname van de netto-OMO-voorraad met SRD 1.039,- miljoen;
- de overige nog te verklaren factoren (OIN) met SRD 20,6 miljoen.

De overige autonome factoren die een verdere toename van de overtollige liquiditeiten hebben beperkt zijn:

- de toename van de verplichte kasreserves en de 5% SNEPS-verplichtingen voor totaal SRD 990,5 miljoen, mede vanwege de toename van de depositobasis.
- een toename van de bankbiljetten in omloop met SRD 572,5 miljoen.

De ontwikkeling van SRD-M0 in het tweede kwartaal van 2025

Gedurende het tweede kwartaal van 2025 heeft de Bank de basisgeldhoeveelheidsdoelstelling niet gerealiseerd. De basisgeldhoeveelheidsdoelstelling per juni² 2025 bedroeg SRD 18.953,5 miljoen.

De belangrijkste autonome factoren die een rol hebben gespeeld bij deze underperformance zijn: de afname van de overheidsrekeningen als gevolg van overheids-uitgaven en de afname van de netto-OMO-voorraad.

De Bank re-

aliseerde in deze periode een underperformance van SRD 5.946,4 miljoen ultimo juni 2025.

Deze underperformance is met meer dan 100% gestegen in vergelijking met dezelfde periode in 2024. Ultimo juni 2024 bedroeg de overperformance SRD 615,4 miljoen.

Ontwikkeling van de OMO's

Gedurende het tweede kwartaal van 2025 heeft de Bank een totaal volume van SRD 21.650,0 miljoen, voor zowel TD's als CBC's aangekondigd. De algemene banken hebben gedurende deze periode 59,4% meer (SRD 34.509,1 miljoen) aangeboden.

Vergeleken met dezelfde periode in 2024, bedroeg het aangekondigd volume SRD 13.900,0 miljoen en hadden de algemene banken 63,1% meer geboden (SRD 22.665,4 miljoen) (Figuur III.4).

De overtollige liquiditeiten in het bankensysteem bedroegen in het tweede kwartaal van 2025 gemiddeld SRD 3.218,4 miljoen.

De Bank heeft in de periode onder beschouwing in totaal 13 TD-veilingen uitgevoerd en tevens vonden er twee CBC-uitgiftes plaats onder het Retail segment op respectievelijk 8 mei 2025 en 25 juni 2025.

De participatie-ratio van de algemene banken tijdens de TD-veilingen bedroeg gedurende deze periode gemiddeld 85,8%. Dit is een daling van 2,7pp vergeleken

Tabel III.3 Effect van de verandering in autonome factoren op overtollige liquiditeiten 2e kwartaal 2025 t.o.v. 2e kwartaal 2024

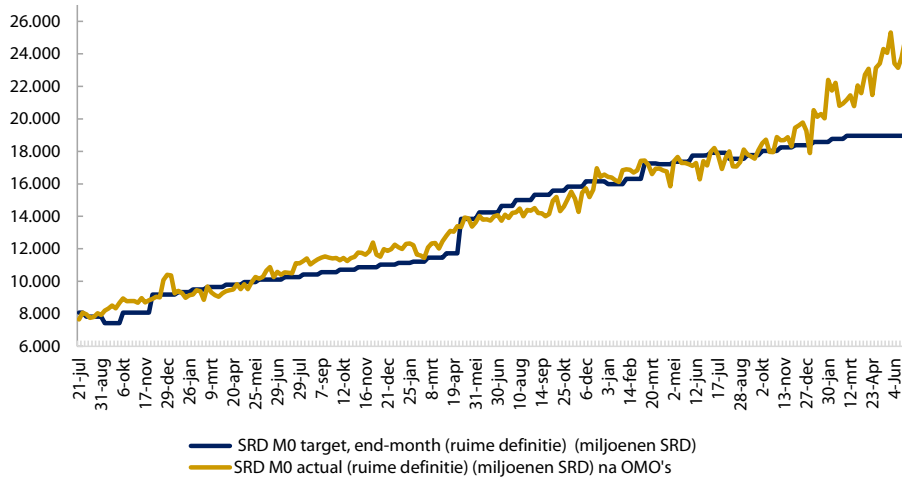
Monetair instrument eerste kwartaal	Liquiditeitseffect	
	2025	2024
Openmarktoperaties	1.039,0	-1.968,0
Verandering in bankbiljetten in het bankensysteem	-572,5	-361,9
Overheid: net transacties	1.838,4	1.305,4
Central Bank: net FX transactions	-1.302,6	0,0
Overige factoren Netto (OIN)	20,6	267,8
Verandering in bankreserve	1.022,9	-756,7
Verandering in verplichting kasreserve	-884,2	-69,8
Verandering in 5% SNEPS-norm	-106,3	-48,3
Verandering in overtollige liquiditeiten	32,4	-874,8

Bron: Centrale Bank van Suriname.

¹ Inclusief belastingafdrachten oliemaatschappijen.

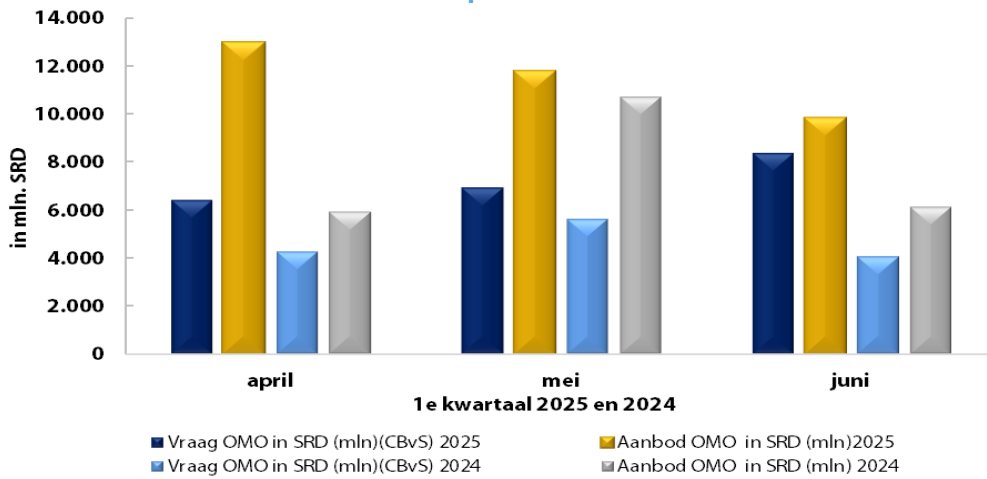
² Constant gehouden aan de target van maart vanwege afwachting van de nog goed te keuren targets.

Figuur III.3 De ontwikkeling van SRD-M0

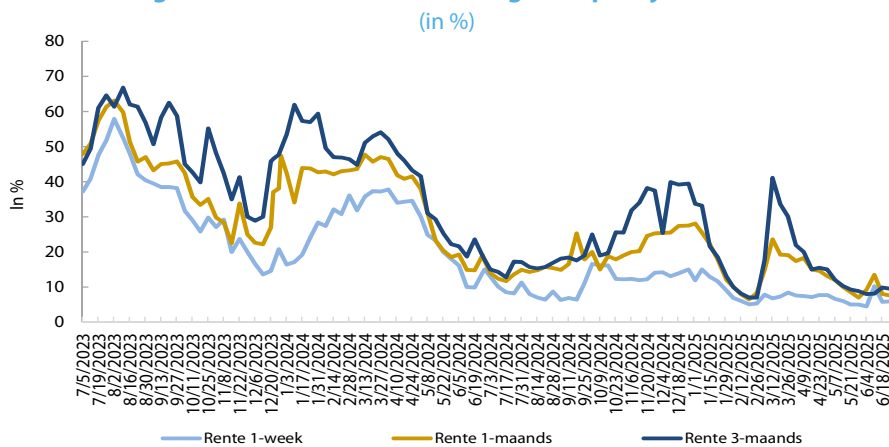
Bron: Centrale Bank van Suriname

Figuur III.4 De totale gewenste vraag versus het aanbod 2^e kwartaal 2025 ten opzichte van 2^e kwartaal 2024

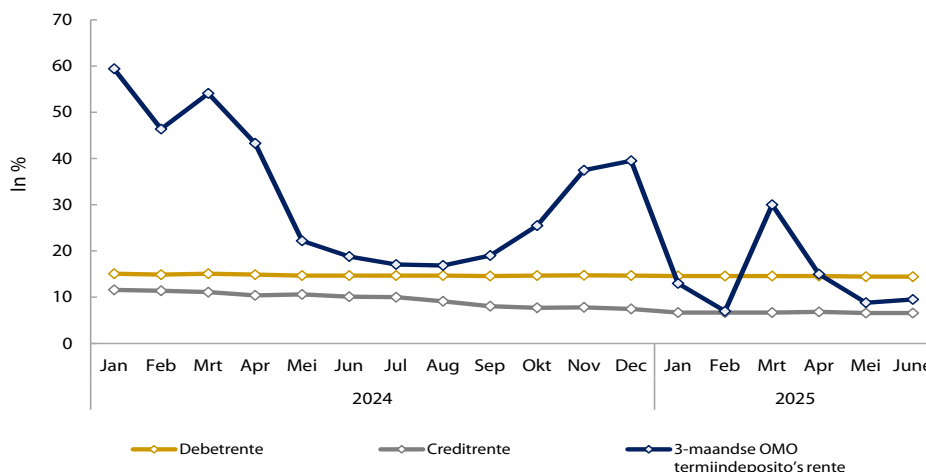
Bron: Centrale Bank van Suriname

Figuur III.5 De renteontwikkeling van april - juni 2025

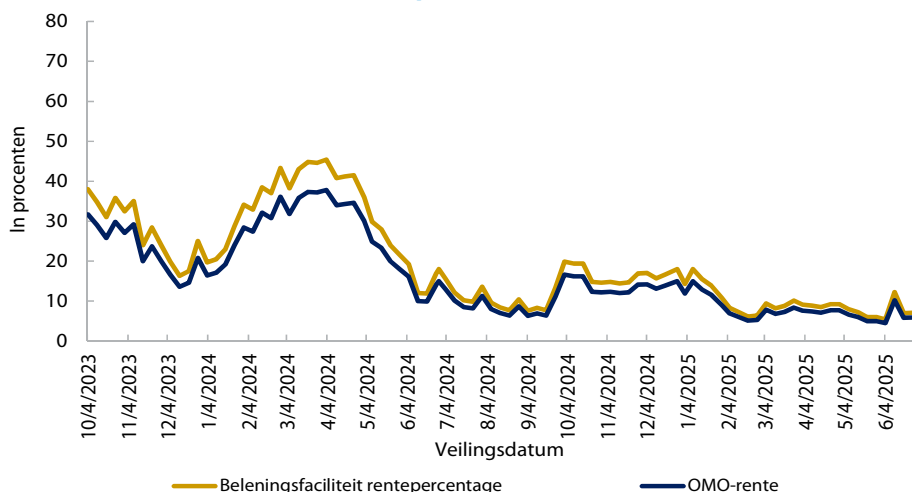
Bron: Centrale Bank van Suriname

Figuur III.6 De renteontwikkeling bij de banken versus 3-maandse OMO-rente

Bron: Centrale Bank van Suriname

Figuur III.7 De ontwikkeling van de officiële rentecorridor 1e kwartaal 2025 ten opzichte van 1e kwartaal 2024

Bron: Centrale Bank van Suriname

met de gemiddelde participatie-ratio van 88,5% in het tweede kwartaal van 2024.

De Bank heeft succesvol een daling in de biedrentes van de banken bewerkstelligd, wat tot uiting komt in de gewogen gemiddelde rentetarieven van alle drie TD-instrumenten aan het eind van Q2 2025 ten opzichte van het tweede kwartaal van 2024. De Bank heeft op dinsdag 18 juni 2025 maximumrentes³ voor de drie (3) reguliere TD-instrumenten als ondersteunende maatregel doorgevoerd. De introductie van de maximumrente is bedoeld om de druk op de relatief hoge rentekosten te doen verlagen naar een beheersbaar niveau. De rente op het 1-weeks TD-instrument daalde met 9,1 procentpunt naar 5,9%, op het 1-maands TD-instrument met 9,8 procentpunt naar 7,6% en op het 3-maands TD-instrument met 9,3pp naar 9,5%.

De doorwerking oftewel de transmissie van de OMO-rente op de bancaire rentetarieven blijkt, zoals te zien in Figuur III.6, vooralsnog zwak te zijn. De ontwikkeling van de bancaire rentes versus de 3-maandse termijndeposito OMO-rente verloopt niet gelijk.

De gemiddelde bancaire leenrente is ultimo juni 2025⁴ t.o.v. juni 2024 met 0,2pp afgenomen tot 14,5% (juni 2024 14,7%). Ook de depositorente is gedurende deze periode gedaald met 3,5pp tot 6,6% (juni 2024 10,1%).

Figuur III.7 vertoont de ontwikkeling van de officiële rentecorridor in de periode juni 2025 t.o.v. juni 2024. De OMO-rente wordt beschouwd als de bodem ook wel

³ De maximumrentevoeten, te weten 6,0%, 8,0% en 10,0% voor respectievelijk het 1-weeks-, het 1-maands- en het 3-maands TD-instrument

⁴ De data van juni 2025 is constant gehouden aan de data van mei 2025.

floor, terwijl de rente op de beleningsfaciliteit fungeert als het plafond ook wel ceiling.

De beleningsfaciliteit is een van de permanente faciliteiten van de Bank, waarop de algemene banken die gedurende hun bancaire operaties te kampen hebben met liquiditeitstekorten, op korte termijn een beroep kunnen doen. De rente van de beleningsfaciliteit wordt berekend op basis van de gewogen gemiddelde toegevoegde rente van de OMO's vermenigvuldigd met een renteopslag (premium) van 20%.

De rente van de beleningsfaciliteit is per eind juni 2025 t.o.v. eind juni 2024 gedaald met 10,9pp tot 7,1% (juni 2024: 18,0%). De drastische afname van de OMO-rente in onderhavige periode is de reden geweest voor deze daling. Vermeldenswaard is dat in de periode onder beschouwing geen beroep is gedaan op deze faciliteit van de Bank.

OMO-voorraad

De netto OMO-voorraad is aan het eind van het tweede kwartaal van 2025 in vergelijking met eind tweede kwartaal 2024 met SRD 2.636,- miljoen (78,6%) afgenomen tot SRD 718,8 miljoen (2024-II: SRD 3.354,9 miljoen). De totale netto OMO-voorraad ultimo tweede kwartaal 2025 is opgebouwd uit de uitgifte van CBC's voor SRD 1.157,0 miljoen en TD-veilingen voor SRD -438,2 miljoen.

Kosten van de OMO's

De kosten van de uitgevoerde monetaire operaties (TD's en CBC's), geboekt op de verlies- en winstrekening van de Bank, bedroegen in Q2-2025 SRD 334,1 mil-

joen, een daling van 67,6% ten opzichte van Q2-2024 (SRD 1.031,0 miljoen).

De afwikkeling per instrument in de periode onder beschouwing is als volgt:

- de Bank heeft in totaal SRD 23.642,7 miljoen afgewikkeld aan TD's, hiervan was SRD 23.336,8 miljoen hoofdsom en SRD 305,9 miljoen rente.
- aan CBC is SRD 1.677,5 miljoen afgewikkeld, hiervan was SRD 1.377,4 miljoen hoofdsom en SRD 300,1 miljoen rente.

Effectiviteit van de OMO's

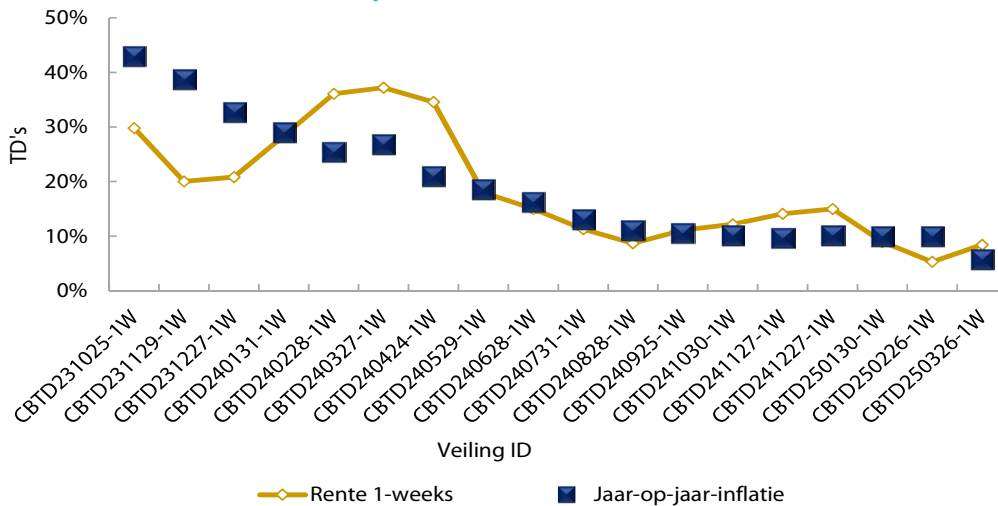
De netto OMO-voorraad per ultimo juni 2025 is in vergelijking met ultimo juni 2024 afgenomen, wat inhoudt dat de Bank per saldo minder overtollige SRD-liquiditeiten heeft afgeroomd dan terugbetaald aan hoofdsom en rente van uitgegeven termijndeposito's en CBC's.

De gemiddelde vrije reserves na operaties, gedurende het tweede kwartaal van 2025, bedroegen bijkans SRD 2.960,4 miljoen. Dit is een stijging van 91,1% (SRD 1.411,6 miljoen) vergeleken met het tweede kwartaal van 2024 (2024-2: SRD 1.548,8 miljoen). Bekeken vanaf de start van de operaties in juli 2021 bedroegen de gemiddelde vrije reserves van de banken na operaties tot en met eind juni 2025, gemiddeld SRD 1.166,7 miljoen. Dit is meer dan 100,0% van de netto OMO-voorraad ultimo juni 2025.

In Figuur III.8 wordt de ontwikkeling van de OMO-rente t.o.v. de maandeinde inflatie weergegeven. De OMO-rente vertoonde in Q2-2025 een dalende trend. De maandeinde inflatie vertoonde in dezelfde periode ook een daling en bedroeg per eind juni 2025 8,0%.

In vergelijking met het tweede kwartaal van 2024, is de OMO-rente met 9,1pp gedaald tot 5,9% (juni 2024: 15,0%) en de maandeinde inflatie met 8,2pp tot 8,0% (juni 2024: 16,2%).

Figuur III.8 De ontwikkeling van de OMO-rente ten opzichte van de maandeinde inflatie

Bron: Centrale Bank van Suriname

4

De ontwikkeling van de staatsfinanciën

IV.1 Algemeen

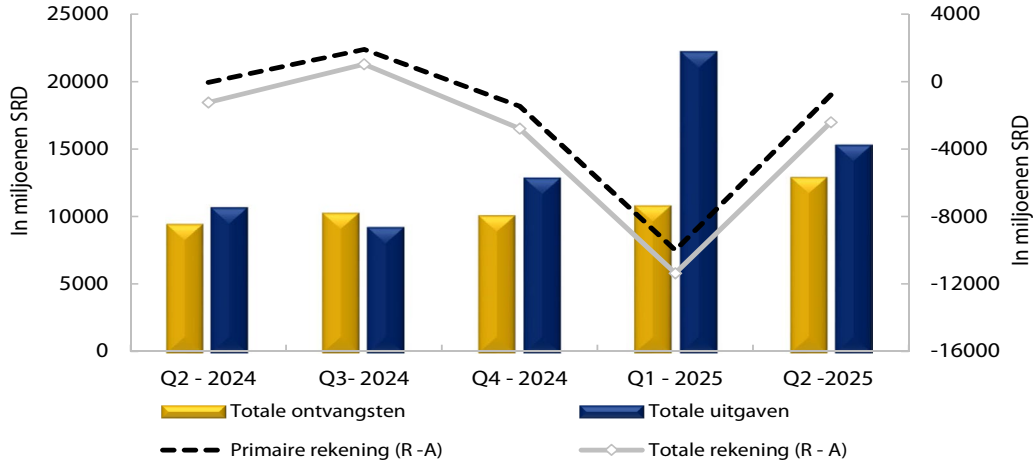
In het tweede kwartaal van 2025 lieten de overheidsfinanciën opnieuw een uitdagend beeld zien. Met het aflopen van het IMF-programma in maart 2025 kon de overheid enige tijd terugvallen op ontvangen budgettaire steun. Desondanks nam de druk op de begroting toe. De structurele uitgaven bleven in het verkiezingsjaar moeilijk te beheersen, welke de budgettaire ruimte verder beperkte. De totale overheidsinkomsten in het tweede kwartaal 2025, bedroegen SRD 12,8 miljard, terwijl de overheidsuitgaven uitkwamen op SRD 15,2 miljard. Dit resulteerde in een primair tekort van ongeveer SRD 782,5 miljoen en een totaal tekort van SRD 2,4 miljard. Ook de Staatsschuld nam in het tweede kwartaal van 2025 verder toe en bereikte SRD 140,6 miljard, een stijging van ruim 35,6% ten opzichte van hetzelfde kwartaal in 2024. Deze toename vond plaats, ondanks dat de aflossingen hoger waren

dan de nieuwe opnames. De belangrijkste oorzaken liggen bij de verdere opbouw van de zogenoemde suppliers debt, evenals de voortdurende depreciatie van de SRD ten opzichte van de Amerikaanse dollar. Deze factoren verslechteren de schuldpositie, waardoor de houdbaarheid van de overheidsfinanciën verder onder druk komt te staan.

IV.2 Ontvangsten en uitgaven

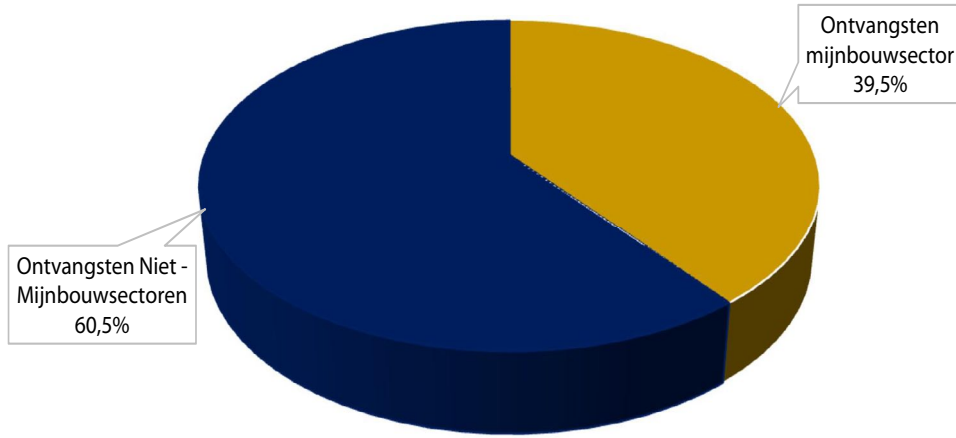
In het tweede kwartaal van 2025 stegen de overheidsinkomsten van SRD 9,4 miljard in dezelfde periode van 2024 naar SRD 12,8 miljard (Figuur IV.1.a), een toename van 36,9%. Deze groei werd voornamelijk gedragen door hogere belastinginkomsten uit de niet-mijnbouwsector. De inkomsten uit deze sector namen met 48,7% toe, vooral door hogere indirecte belastingen, waaronder de BTW, die in deze verslagperiode ongeveer SRD 4,7 miljard bedroegen.

Figuur IV.1a Het verloop van de overheidsontvangsten op kwartaalbasis
(in miljoenen SRD)

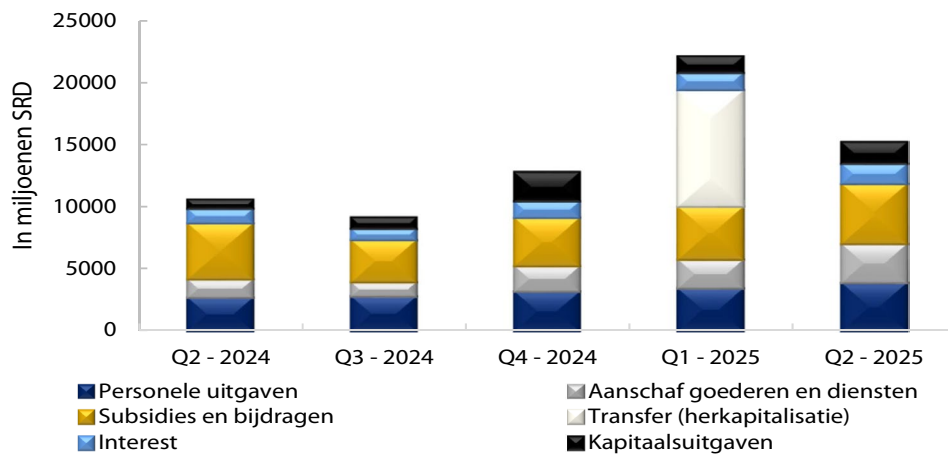
Bron: Ministerie van Financiën en Planning d.d. 11 september 2025, <https://gov.sr/ministeries/ministerie-van-financien-en-planning/documenten/?dir=62803>.

Figuur IV.1b Mijnbouw en niet-mijnbouwontvangsten tot juni 2025

Bron: Ministerie van Financiën en Planning d.d. 11 september 2025, <https://gov.sr/ministeries/ministerie-van-financien-en-planning/documenten/?dir=62803>.

Figuur IV.1c Totale overheidsuitgaven op kwartaalbasis

Bron: Ministerie van Financiën en Planning d.d. 11 september 2025, <https://gov.sr/ministeries/ministerie-van-financien-en-planning/documenten/?dir=62803>.

Van de totale ontvangsten was 39,5% afkomstig uit de mijnbouwsector (Figuur IV.1b), in de vorm van directe belastingen (inkomsten- en loonbelasting) en niet-belastinginkomsten (royalty's, dividend en andere bijdragen). Binnen de mijnbouw-gerelateerde ontvangsten vormt het dividend een belangrijke inkomstenbron. Tot en met juni 2025 bedroegen de totale dividuutkeringen SRD 1,9 miljard, waarvan SRD 1,6 miljard afkomstig was uit de oliesector en SRD 313,4 miljoen uit de overige mijnbouwsector, waaronder de goudsector.

Verder beliepen de totale royalty-inkomsten SRD 1,9 miljard, waarvan SRD 119,3 miljoen afkomstig was uit de oliesector en SRD 1,8 miljard uit de rest van de mijnbouwsector, waaronder de goudsector. Daarnaast ontving de overheid in dit kwartaal aan schenkin-

gen een totaalbedrag van SRD 35,0 miljoen, afkomstig van het Global Fund ter ondersteuning van de aanpak van HIV/AIDS, tuberculose en de eliminatie van malaria, en van BOSAQ voor de uitvoering van een drinkwaterproject.

Aan de uitgavenkant bedroegen de totale overheidsuitgaven in het tweede kwartaal van 2025 SRD 15,2 miljard (Figuur IV.1a & c), een stijging van ruim 43,6% ten opzichte van dezelfde periode in 2024. Deze stijging werd het meest gedreven door personele uitgaven, subsidies en bijdragen alsook door transfers. De personele uitgaven beliepen SRD 3,9 miljard. De stijging hangt vooral samen met een tijdelijke maatregel van de regering, waarbij ambtenaren en daaraan gelijkgestelden in april en mei een netto-uitkering van SRD 1.500 ontvingen. Gepensioneerden kregen daarbij 70,0% van dit

bedrag, ofwel SRD 1.050. Volgens de Regering was deze maatregel gebaseerd op zorgvuldige berekeningen en bedoeld als compensatie voor de inflatie van het voorgaande jaar.

De uitgaven aan goederen en diensten beliepen SRD 3,1 miljard, een stijging die in belangrijke mate samenhangt met verkiezings-gerelateerde uitgaven, zoals de aanschaf van materialen en logistieke voorzieningen. Binnen de categorie subsidies en bijdragen bedroegen de uitgaven in dit kwartaal SRD 4,9 miljard. Het grootste deel hiervan ging naar de Energiebedrijven Suriname (18,5%), gevolgd door het sociaal programma (14,9%), de Algemene Oudedagsvoorziening (14,4%), het Staatsziekenfonds (13,9%) en het pensioenfonds (12,1%).

De kapitaaluitgaven bedroegen SRD 1,8 miljard. Deze uitgaven hadden betrekking op investeringen in infrastructurele projecten, materieel transport, gezondheidszorgdiensten en -faciliteiten en ook projecten binnen de SWM. Ook in het kader van e-Government werden extra middelen besteed aan IT-beleid, richtlijnen en het beheer van het overheidsdatacenter, het GOV-grid en het gov.sr-domein. Deze uitgaven lijken mede verband te houden met de aanschaf van licenties en hardware en andere IT-gerelateerde zaken.

Op basis van deze ontwikkelingen bedroeg het tekort op de totale rekening in het tweede kwartaal SRD 2,4 miljard, gelijk aan -1,5% van het bbp. Het primair saldo vertoonde in dezelfde periode eveneens een tekort, namelijk SRD 782,5 miljoen, wat neerkomt op -0,5% van het bbp.

IV.3 Financiering

Het beeld in dit kwartaal werd bepaald door een combinatie van nieuwe trekkingen en schuldaflossingen, naast een vermindering van de beschikbare liquiditeiten. Het tekort werd voornamelijk gedekt door trekkingen uit ontvangen middelen van internationale financiële instellingen (IFI's), waaronder de Inter-American Development Bank (IaDB) en de Caribbean Development Bank (CDB). Daarnaast werd een deel gefinancierd door intering op de overheids-deposito's bij de Bank. Tegelijkertijd verrichtte de overheid aanzienlijke aflossingen op zowel binnenlandse als buitenlandse leningen, waardoor de netto-financieringspositie onder druk kwam te staan. Per saldo bleef de overheid aangewezen op een mix van binnenlandse en buitenlandse financieringsbronnen, terwijl de ruimte voor additionele financiering beperkt was.

In het derde kwartaal van 2025 zullen de effecten van de ingevoerde fiscale maatregelen geleidelijk zichtbaar worden. Enerzijds is te verwachten dat de belastingopbrengsten onder druk komen te staan door de verlaging van de belastingtarieven op overwerkinkomsten, de vrijstelling van vakantie-uitkeringen en bonussen en de verruiming van de hypotheekrenteaftrek. Anderzijds kunnen deze maatregelen de particuliere consumptie stimuleren door een toename van het besteedbaar inkomen van huishoudens. Dit kan bijdragen aan hogere indirecte belastingopbrengsten, zoals de BTW, waardoor een deel van de budgettaire derving mogelijk wordt gecompenseerd. De netto-impact op de overheidsfinanciën blijft daarmee afhankelijk van de mate waarin de hogere consumptieve bestedingen doorwerken in de belastinginkomsten. Aan de uitgavenkant blijven de verplichtingen hoog, mede door personeelsuitgaven, subsidies en lopende verkiezings-gerelateerde uitgaven. Ook de voortzetting van kapitaalprojecten draagt bij aan de hoge uitgaven.

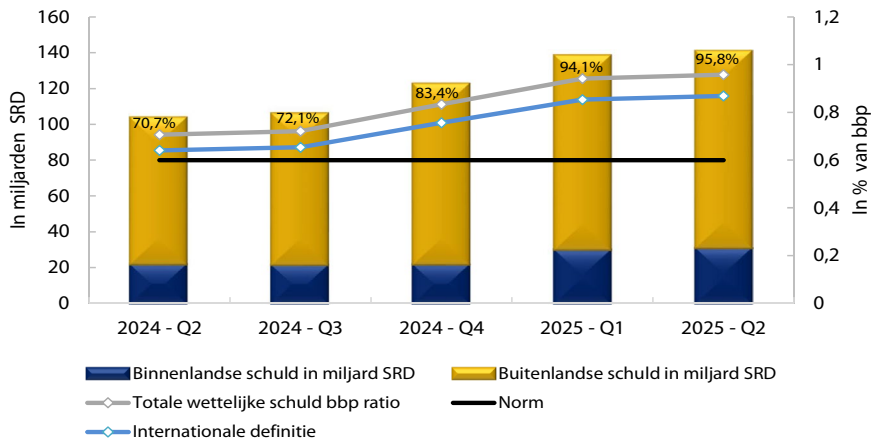
Een belangrijk keerpunt vormt de goedkeuring van de Herziene Nota van Wijzigingen Staatsbegroting 2025 in augustus door De Nationale Assemblée (DNA). Hiermee wordt het begrotingskader formeel vastgesteld en ontstaat er meer duidelijkheid over het uitgavenplafond. Verwacht wordt echter dat dit de budgettaire spanningen in het derde kwartaal niet volledig zal wegnemen. Per saldo zullen de overheidsfinanciën in het derde kwartaal onder druk blijven staan.

IV.4 De Staatsschuld

De totale Staatsschuld van SRD 140,6 miljard aan het eind van het tweede kwartaal van 2025 kan onderverdeeld worden in SRD 30,8 miljard (US\$ 0,8 miljard) aan binnenlandse schulden en SRD 109,8 miljard (US\$ 2,9 miljard) aan buitenlandse schulden (Figuur IV.2). Op basis van deze ontwikkelingen bedroeg de wettelijke schuldquote 95,8%, berekend op het door het ABS uitgegeven bbp-cijfer van 2024 ter waarde van SRD 146,7 miljard. Wanneer de schuldquote echter wordt berekend op basis van het door het IMF geraamde bbp-cijfer voor 2025 (SRD 163,6 miljard), dan komt deze uit op 85,9% (internationale definitie).

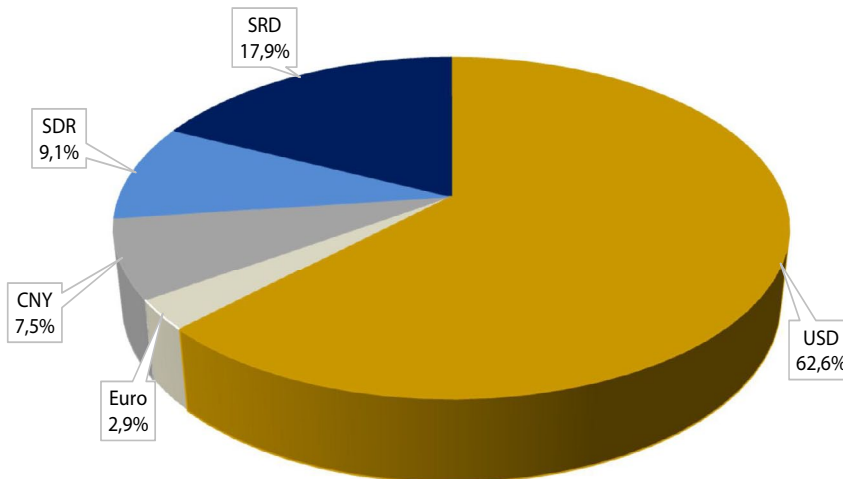
De verdeling van de totale Staatsschuld naar valuta is weergegeven in Figuur IV.3. Ruim 82,0% van de verplichtingen betreft schulden in vreemde valuta, waarvan 62,6% in Amerikaanse dollars en 7,5% in Chinese yuan (CNY). SDR had een aandeel van ruim 9,0% en de euro 3,0%. De resterende 18,0% van de Staatsschuld is uitgedrukt in SRD.

Figuur IV.2 Het verloop van de Staatsschuld op kwartaalbasis

Bron: Bureau voor de Staatsschuld d.d. 9 september 2025. https://www.sdmo.org/documenten/tabellen/statistieken_verloop_staatsschuld/Maand_statistieken/Tabel-2025-1.pdf

Figuur IV.3 Valutacompositie per juni 2025

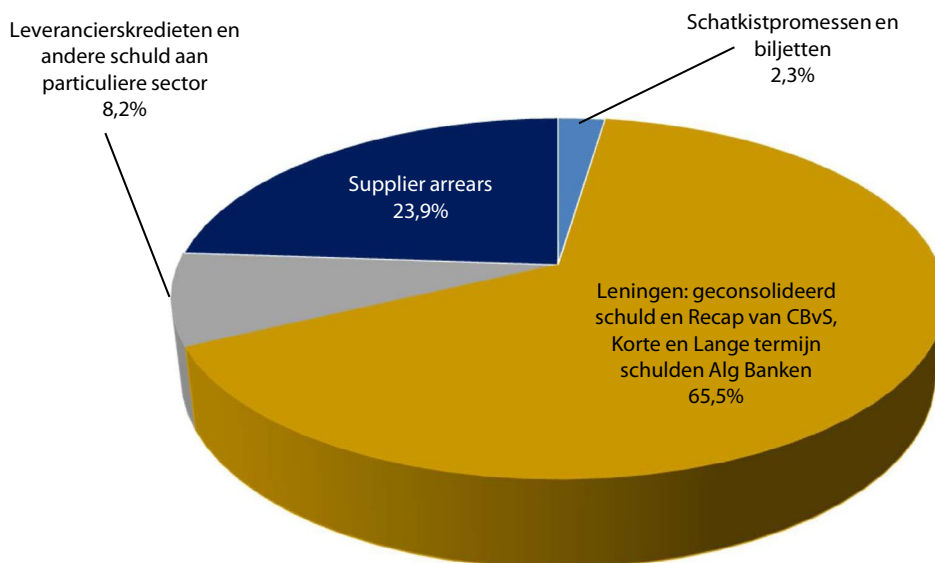
Bron: Bureau voor de Staatsschuld d.d. 9 september 2025, https://www.sdmo.org/documenten/tabellen/statistieken_verloop_staatsschuld/Maand_statistieken/Tabel-2025-1.pdf

De binnenlandse schuld is met 44,6% toegenomen, voornamelijk door hogere verplichtingen bij de Bank en de commerciële banken, alsook door de stijging van de supplier debt. Het aandeel van de verschillende binnenlandse schuldinstrumenten wordt weergegeven in Figuur IV.4a, waarbij de schuld aan de Bank en de commerciële banken een aandeel vormen van ruim 65,6%. De supplier debt had een aandeel van ca. 24,0%. Daarnaast droegen ook de binnenlandse achterstallige en verlate betalingen bij aan de stijging. Deze achter-

standen hadden voornamelijk betrekking op de schuld aan de Bank, ter waarde van SRD 307,5 miljoen. Hiervan betrof SRD 251,5 miljoen rentebetalingen op de uitgegeven staatsobligaties in het kader van de herkapitalisatie van de Bank en SRD 56,1 miljoen rentebetalingen op de Geconsolideerde Staatsschuld (GSS-IV)¹. De buitenlandse schuld is in deze verslagperiode met 9,9% toegenomen. Deze stijging, gemeten in US-dollartermen, is voornamelijk het gevolg van hogere trekkingen en nieuwe leningen bij multilaterale crediteuren.

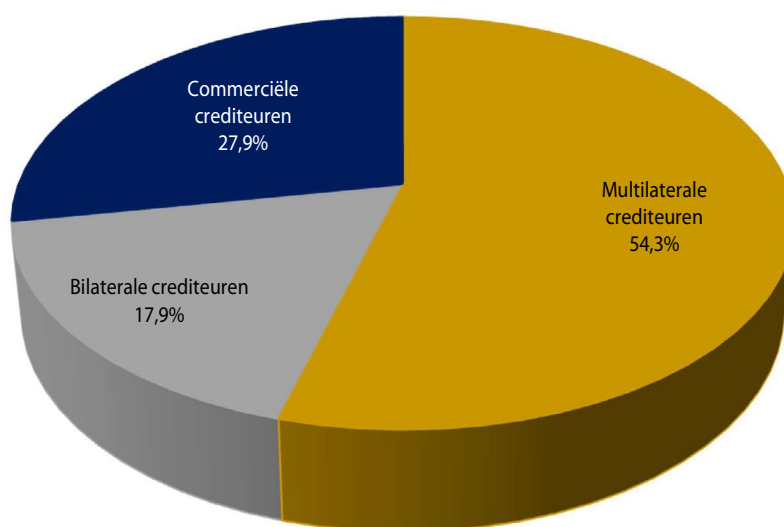
¹ De aflossingsverplichtingen op de GSS-IV over twee maanden zijn echter in achterstand geraakt en tot op heden nog niet voldaan. Uitzondering hierop vormt de aflossing over de maand juli, ter waarde van SRD 28,0 miljoen, die wel tijdig is betaald. De achterstanden op de binnenlandse schuld zijn voornamelijk het gevolg van het wegvallen van IMF-financiering na beëindiging van het EFF-programma in maart 2025. Hierdoor beschikte de overheid niet langer over externe middelen om lopende uitgaven te dekken, terwijl eigen inkomsten onvoldoende bleken. De combinatie van lage inkomsten en hoge uitgaven, mede door de verkiezingen in mei, heeft geleid tot liquiditeitsproblemen en vertraagde schuldaflossingen.

Figuur IV.3a De binnenlandse schuld naar instrument per juni 2025

Bron: Bureau voor de Staatsschuld d.d. 9 september 2025, https://www.sdm.org/documenten/tabellen/statistieken_verloop_staatsschuld/Maand_statistieken/Tabel-2025-1.pdf.

Figuur IV.3b De buitenlandse schuld naar crediteur per juni 2025

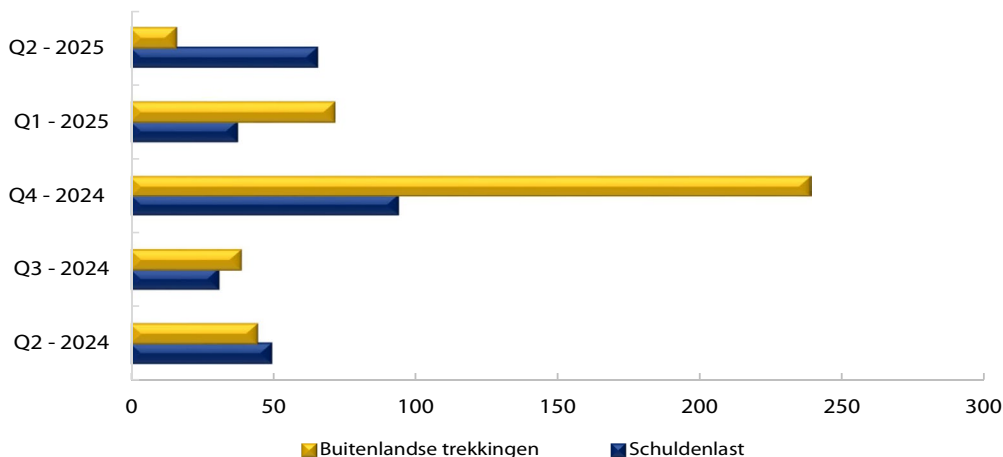

Bron: Bureau voor de Staatsschuld d.d. 9 september 2025, https://www.sdm.org/documenten/tabellen/statistieken_verloop_staatsschuld/Maand_statistieken/Tabel-2025-1.pdf.

Aan het eind van het tweede kwartaal bedroeg de uitstaande schuld bij deze crediteuren US\$ 1,6 miljard, wat ruim 54,3% van de totale buitenlandse schuldportefeuille vertegenwoordigde. De bilaterale en commerciële crediteuren droegen respectievelijk 18,0% om 28,0% bij aan het buitenlandse schuldportfolio (Figuur 4b).

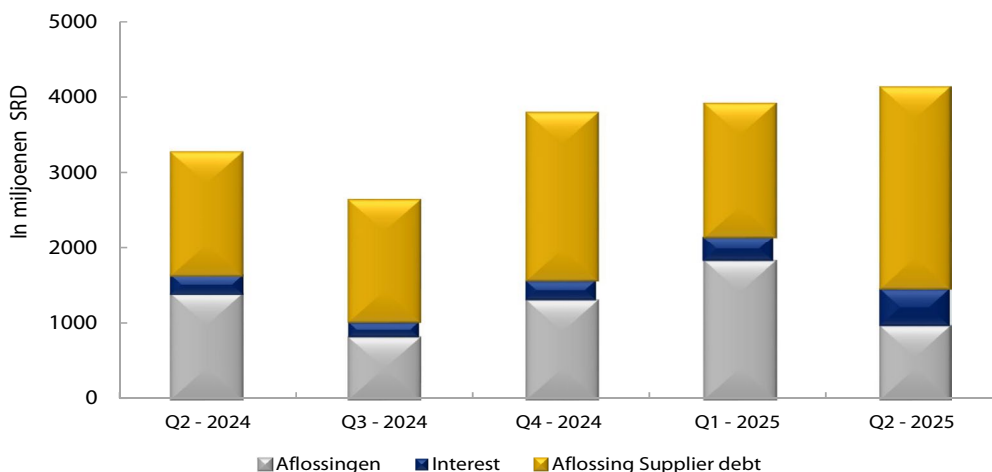
In het tweede kwartaal van dit verslagjaar bedroegen de trekkingen op buitenlandse schulden in totaal circa USD 16,1 miljoen. Hiervan had USD 15,2 miljoen betrekking op middelen van de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IaDB) en USD 0,9 miljoen op de Caribbean Development Bank (CDB).

Figuur IV.5a De buitenlandse trekkingen en schuldenlast
(in miljoenen US-dollar)

Bron: Bureau voor de Staatsschuld d.d. 9 september 2025, https://www.sdmo.org/documenten/tabellen/statistieken_verloop_staatsschuld/Maand_statistieken/Tabel-2025-1.pdf.

Figuur IV.5b De binnenlandse schuldenlast

Bron: Bureau voor de Staatsschuld d.d. 9 september 2025, https://www.sdmo.org/documenten/tabellen/statistieken_verloop_staatsschuld/Maand_statistieken/Tabel-2025-1.pdf.

Wat betreft de binnenlandse schuld, vonden in dit kwartaal enkele overnames van verplichtingen plaats. Zo nam de Hakrinbank de schuld van UBS AG Bank (voorheen Credit Suisse) over, ter waarde van US\$ 8,9 miljoen. Daarnaast nam de Finabank gedeeltelijk schulden van Kuldipsingh en Baitali over, voor een totaalbedrag van US\$ 35,0 miljoen.

De totale schuldenlast in dit kwartaal, zoals weergegeven in Figuren IV.5a en IV.b, bedroeg USD 105,6 miljoen, waarvan USD 65,4 miljoen betrekking had op de buitenlandse schuld en SRD 1,5 miljard (USD 40,1 miljoen) op de binnenlandse schuld, exclusief supplier debt. De buitenlandse betalingen hadden voornamelijk betrekking op de laDB, de China Industrial & Commercial Bank

en de CDB. Bij de binnenlandse schuld waren de betalingen gericht aan de Bank voor aflossingen en rente op de GSS - IV, evenals aan commerciële banken en aannemers. Tot slot zijn in dit kwartaal betalingen verricht op de supplier debt, voor een totaalbedrag van SRD 2,8 miljard.

Na de succesvolle afronding van het IMF-EFF-programma in maart 2025 is de Wet op de Staatsschuld weer volledig van kracht. Volgens artikel 3 moet DNA toestemming geven voor nieuwe leningen zodra het schuldenplafond van 60,0% van het bbp wordt overschreden. In het tweede kwartaal van 2025 zijn geen nieuwe leningen afgesloten.

In het tweede kwartaal van 2025 zijn belangrijke stappen gezet in de tweede fase van de schuldherstructurering met de Club van Parijs. Op 24 april werd de bilaterale overeenkomst met Frankrijk getekend, waarmee de geconsolideerde schuld van EUR 25,8 miljoen werd herzien. Van deze schuld, bestaande uit EUR 15,3 miljoen aan Agence Française de Développement (AFD) en een commerciële schuld met staatsgarantie van EUR 10,5 miljoen aan Banque de France, vindt de eerste aflossing plaats in 2029, met rentebetalingen gespreid tot 2041. Vervolgens werd op 12 mei de bilaterale lening met Nederland afgerond voor een schuld van EUR 8,7 miljoen, met aflossingen van 2030 tot 2036. Daarnaast moeten nog enkele bilaterale herstructureringen worden afgerond, waaronder de tweede fase met China en de tweede fase onder de Paris Club met Italië en Israël. Ook werd de commerciële schuld aan Union Bank of Switzerland (UBS AG), voorheen Credit Suisse, ter waarde van EUR 8,9 miljoen overgenomen door Hakrinbank N.V. Bij

de herstructurering met Hakrinbank is een schuldvermindering van 29,0% toegepast, waardoor de resterende schuld EUR 7,9 miljoen bedraagt, met een rentevoet van 7,95% en een looptijd van zeven jaar, inclusief een graceperiode van twee jaar.

Voor het derde kwartaal van 2025 wordt een verdere toename van de totale staatsschuld verwacht, voornamelijk als gevolg van een aanhoudende stijging van de buitenlandse schuld. Hoewel er ook aflossingen plaatsvinden op buitenlandse leningen, wordt de opwaartse trend, die sinds december 2024 zichtbaar is, vooral gedreven door nieuwe trekkingen op geëmitteerde leningen. Bij aanvullende buitenlandse financiering, vooral door nieuwe trekkingen op leningen bij multilaterale crediteuren, kan de wettelijke schuldquote (gebaseerd op het bbp van 2024) stijgen tot boven de 90,0% van het bbp.

5 De ontwikkeling van de betalingsbalans

V.1 Algemeen

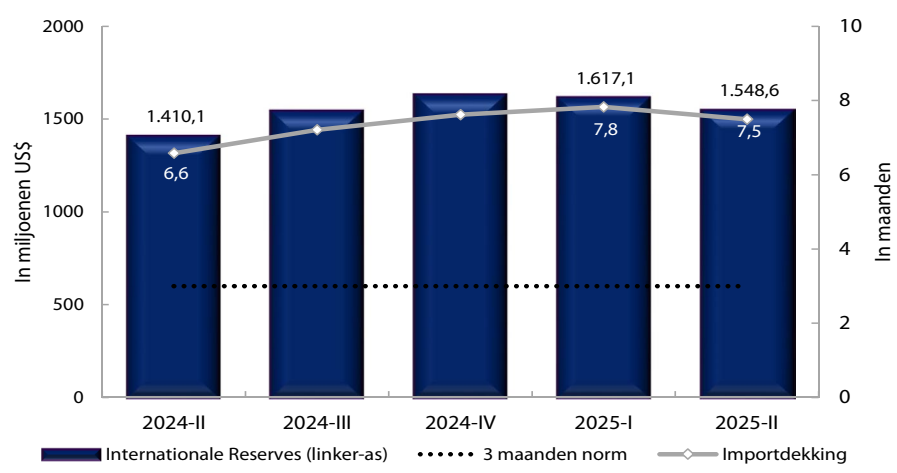
De ontwikkeling van de betalingsbalans in het tweede kwartaal van 2025 kenmerkte zich door een stijging van de bruto internationale reserves (IR), wat leidde tot een verbetering van de importdekking ten opzichte van het vorige jaar. De verbetering van de IR werd primair te wegegebracht door trekkingen van leningen bij het IMF en andere internationale financiële instellingen gevolgd door de ontvangen mijnbouwinkomsten. Ten opzichte van het vorige kwartaal verslechterden de IR en de importdekking. Voorts sloeg het overschot op de lopende rekening om in een tekort, voornamelijk door een terugval in de export van olie, hout en steenslag. Daarnaast nam het tekort op de primaire inkomens-rekening toe als gevolg van winstovermaking van multinationals. Op de financiële rekening werd ook een verslechtering genoteerd: het overschot sloeg om in een tekort. Dit werd grotendeels veroorzaakt door een sterke daling van de buitenlandse vorderingen van de algemene banken en de grote mijnbouwbedrijven in het tweede kwartaal van 2025. De markante ontwikkelingen in de betalingsbalans zijn verder uiteengezet in de onderhavige paragrafen.

V.2 De internationale reserves

De stijging van de IR ten opzichte van het tweede kwartaal 2025 had bijgedragen tot een verbetering van zowel de importdekking als de gecorrigeerde importdekking, met respectievelijk 7,2 en 9,6 maanden. De reserves namen toe met US\$ 138,4 miljoen en bedroegen US\$ 1.548,6 miljoen (Figuur V.1). De stijging van de IR voltrok zich voornamelijk uit hoofde van de trekkingen bij het IMF en andere internationale financiële instellingen, aangevuld met mijnbouwinkomsten.

Ten opzichte van het eerste kwartaal van 2025 waren de internationale reserves gedaald met US\$ 68,5 miljoen, wat neerkomt op een afname van 4,2%. Deze daling werd voornamelijk veroorzaakt door de netto-stromen van de overheidssector. De overheid had US\$ 27,1 miljoen meer aan haar verplichtingen voldaan ten opzichte van het vorige kwartaal, terwijl haar trekkingen terugvielen met US\$ 55,4 miljoen. Naast de terugval in overheidstrekkingen, waren de overige instromen ook teruggelopen met US\$ 63,3 miljoen. Het derde kwartaal van 2025 zal een verdere afname

Figuur V.1 De internationale reserves en de importdekking juni 2024 - juni 2025

Bron: Centrale Bank van Suriname.

van de IR ten opzichte van het tweede kwartaal van 2025 laten zien. De daling zal het gevolg zijn van de schuldaflossingen en overige betalingen van de overheid en de Bank.

V.3 De betalingsbalans

Het saldo op de lopende rekening sloeg om van een surplus van US\$ 14,9 miljoen in het tweede kwartaal van 2024 naar een tekort van US\$ 136,3 miljoen in dezelfde periode van 2025, een verslechtering van US\$ 151,2 miljoen.

(Tabel V.1). Deze verslechtering was te herleiden tot de saldi op de goederen- en de primaire inkomensrekening (Tabel V.1 | Figuur V.2), terwijl het tekort op de dienstenrekening was verbeterd en het overschot op de secundaire inkomensrekening vrijwel ongewijzigd bleef.

De goederenrekening noteerde een overschot van US\$ 101,5 miljoen (Figuur V.2). Dit betekende echter een afname van US\$ 110,0 miljoen ofwel 52,0%, voornamelijk als gevolg van hogere importen. De importen stegen namelijk met US\$ 67,9 miljoen oftewel 16,2%

Tabel V.1 De betalingsbalans
(in miljoenen US-dollars)

	2024				2025
	I	II	III	IV	I
A. Lopende rekening	-19,5	14,9	24,6	-10,8	-69,4
1. Saldo goederenrekening	217,8	211,5	217,3	284,6	139,3
Exporten	626,4	631,3	652,5	671,8	571,1
Importen	408,5	419,8	435,1	387,2	431,7
2. Saldo dienstenrekening	-183,2	-168,5	-169,6	-187,8	-146,4
Diensten: credit	47,1	49,0	55,5	59,8	41,4
Transport	9,0	10,4	10,6	10,1	9,3
Overige	38,2	38,5	44,9	49,7	32,1
Diensten: debet	230,3	217,4	225,1	247,6	187,8
Transport	31,2	35,4	44,8	44,5	43,1
Overige	199,1	182,0	180,3	203,1	144,7
3. Saldo primaire inkomens	-89,9	-69,6	-63,5	-143,3	-101,6
Credit	16,6	18,9	19,8	17,4	14,8
Debet	106,5	88,5	83,3	160,7	116,4
4. Saldo secundaire inkomens	35,8	41,4	40,3	35,7	39,3
Credit	55,6	55,1	57,5	56,0	55,2
Debet	19,8	13,7	17,2	20,4	15,9
B. Kapitaalrekening	0,0	3,1	0,0	0,0	0,0
Credit	0,0	3,1	0,0	0,0	0,0
Debet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal, Groep A plus Groep B	-19,5	18,0	24,6	-10,8	-69,4
C. Financiële rekening, exclusief Groep E	10,1	3,4	-30,9	-94,5	-53,8
1. Directe investeringen	-22,4	-7,6	17,6	38,9	-39,4
Activa	-1,1	-5,5	-0,1	-4,4	2,0
Passiva	21,4	2,0	-17,7	-43,3	41,4
2. Beleggingen	3,6	-9,0	84,4	-14,0	-69,2
Activa	17,9	10,6	88,4	5,8	-65,4
Aandelen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Effecten	17,9	10,6	88,4	5,8	-65,4
Passiva	14,3	19,7	3,9	19,8	3,9
Aandelen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Effecten	14,3	19,7	3,9	19,8	3,9
3. Overig financieel verkeer	28,9	20,0	-132,9	-119,4	54,8
Activa	88,1	41,0	-66,9	56,3	99,9
Centrale bank	0,2	0,2	0,5	-0,1	0,6
Depositonemende instellingen, exclusief de CBvS	23,8	41,7	-74,5	30,8	19,7
Centrale overheid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overige sectoren	64,2	-0,9	7,1	25,6	79,6
Passiva	59,2	21,0	66,0	175,8	45,1
Centrale bank	36,6	36,4	37,3	17,3	17,5
Depositonemende instellingen, exclusief de CBvS	3,3	-5,0	6,7	-2,9	2,1
Centrale overheid ⁽¹⁾	34,0	17,9	37,6	166,3	63,8
Overige sectoren	-14,7	-28,3	-15,5	-5,0	-38,4
D. Statistische verschillen	62,7	25,7	55,8	23,2	-28,8
E. Financieringsitems	33,1	40,3	111,4	107,0	-44,4
Internationale reserves ⁽²⁾	33,1	40,3	111,4	107,0	-44,4
Memorandum item					
Herwaarderingsverschillen ⁽³⁾	-14,1	4,7	23,8	-19,9	29,0

Bron: Centrale Bank van Suriname.

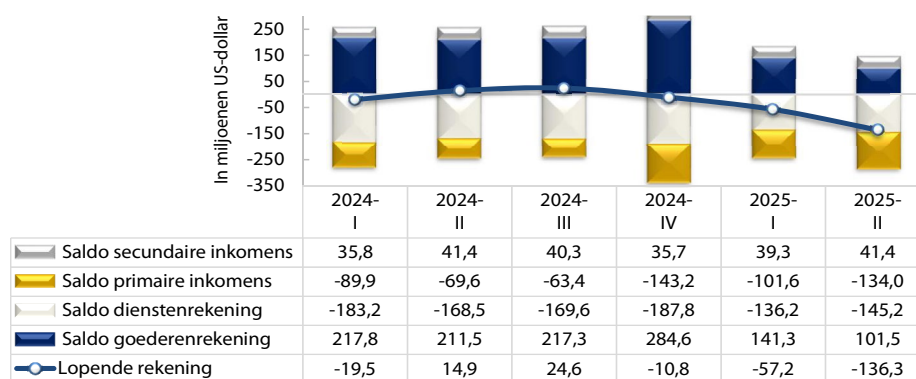
¹ Data van SDMO.

² Exclusief Herwaarderingsverschillen.

³ Inclusief overige veranderingen en (de)monetisering van monetair goud.

* Herziene cijfers.

Figuur V.2 De lopende rekening

Bron: Centrale Bank van Suriname.

ten opzichte van dezelfde periode in 2024. Hierbij liepen importen voor de mijnbouwsector op met 21,4% gevolgd door importen voor de rest van de economie met 15,0%. Onder de geïmporteerde producten namen machines, chemische producten, voedingswaren en minerale producten toe met respectievelijk 21,5%, 15,6%, 6,0% en 1,2%. De verhoogde import van machines, chemische en minerale producten duiden mogelijk op een verhoogde bedrijvigheid in de Surinaamse economie. Onder minerale producten viel de import van brandstoffen terug in tegenstelling tot die van propaan. Er was ook een toename van overige importen met 41,4%, die toe te schrijven was aan de import van metalen, medische producten, groente & fruit en plastic & rubbers.

De exporten zijn afgenomen met US\$ 42,1 miljoen of 6,7% tot US\$ 589,2 miljoen. Er is een terugval in de exportwaarde van alle producten te merken met uitzondering van goud. De lagere groei van goudexportwaarde diende als een additionele verklaring voor het lagere surplus op de goederenrekening. De exportwaarde van petrochemische producten is afgenomen met 30,0% tot US\$ 46,1 miljoen. Deze afname werd voornamelijk veroorzaakt door een lager exportvolume (-22,8%), terwijl ook de internationale prijzen een neerwaartse invloed hadden (-9,9%). De lagere volumes zijn te herleiden tot noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden van de Staatsolieraffinaderij. Ook de exportwaarde van de houtsector is met 53,6% afgenomen omdat er substitutie optrad in de houtsoorten die geëxporteerd worden, hetgeen de gemiddelde prijs voor export negatief beïnvloedde. Verder werd er een afname van 75,0% van steenslagexport naar Guyana geregistreerd, welke een mogelijk verband heeft met de vraag naar grondstoffen

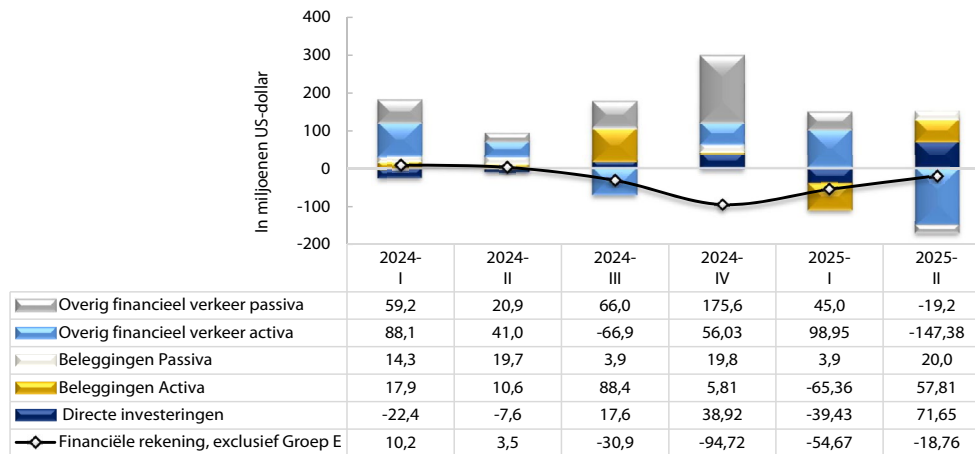
voor infrastructurele werken in het voornoemd land. Terwijl de goudprijs met 44,8% is toegenomen, nam het volume af met 30,0%. Hierdoor kwam de exportwaarde uit op US\$ 492,0 miljoen, wat 2,1% hoger lag dan in dezelfde periode van het voorgaande jaar. De terugval van het volume kan worden toegeschreven aan de kleinschalige goudmijnbouw, waarbij smokkel naar buurlanden een belangrijke verklaring kan zijn.

Het tekort op de dienstenrekening verbeterde met US\$ 23,3 miljoen (13,8%) – ten opzichte van dezelfde periode in 2024. Deze verbetering werd voornamelijk veroorzaakt door een afname van de aangetrokken diensten met 13,3%. Het reisverkeer nam af, gevolgd door een terugval in financiële en overige handelsdiensten, als gevolg van een verminderde import van diensten door Staatsolie N.V. Onder deze aangetrokken diensten groeide transport met 23,6%. De geleverde diensten aan het buitenland waren ook met 11,6% afgenomen, wat ook betrekking had op het reisverkeer.

Het overschot op de secundaire inkomensrekening bleef ongewijzigd doordat zowel de ontvangen als de overgemaakte secundaire inkomens met US\$ 7,0 miljoen toenamen. De ontvangen secundaire inkomens zijn toe te schrijven aan overmakingen vanuit Nederland, terwijl de uitgaande overmakingen vooral betrekking hadden op China, Nederland en de Dominicaanse Republiek.

De vooruitzichten voor het derde kwartaal van 2025 wijzen op een afname van het tekort op de lopende rekening ten opzichte van het tweede kwartaal. Deze afname is voornamelijk toe te schrijven aan de hogere exportwaarde van goud als gevolg van de stijging van de wereldmarktprijzen.

Figuur V.3 De financiële rekening

Bron: Centrale Bank van Suriname.

Het overschot op de financiële rekening van US\$ 3,5 miljoen sloeg om naar een tekort van US\$ 18,8 miljoen (Figuur V.3). Deze omslag kwam door een sterke daling van de buitenlandse vorderingen van de algemene banken en de grote mijnbouwbedrijven in het tweede kwartaal van 2025.

In het tweede kwartaal van 2025 werd een overschot van US\$ 71,7 miljoen onder de directe investeringen genoteerd. Dit was een omslag ten opzichte van dezelfde periode van 2024 waar een tekort van US\$ 7,6 miljoen werd geregistreerd. Deze omslag was voornamelijk het gevolg van een sterkere daling van de verplichtingen van mijnbouwbedrijven uit hoofde van herinvesteringen voor rekening van Zijin en NS.

Het tekort op de portfolio-investeringen sloeg om naar een overschot van US\$ 37,8 miljoen. Deze omslag was het gevolg van een sterke toename van de beleggingen van de algemene banken. De beleggingen stegen met US\$ 57,8 miljoen (KW2-2024: US\$ 10,6 miljoen) met name als gevolg van beleggingen in buitenlandse overheidsobligaties door algemene banken. Ook zijn de verplichtingen van de Staat toegenomen als gevolg van het verschil tussen de geaccumuleerde en uitbetaalde rente op de eurobonds, inclusief op het VRI.

Ook op het overige financiële verkeer sloeg het overschot van 2024 (US\$20,1 miljoen) om naar een tekort van US\$ 128,2 miljoen in het tweede kwartaal van 2025, voornamelijk door sterke afname van de vorderingen met US\$ 147,4 miljoen. De daling kwam door de afname van vorderingen van de algemene banken en de grote

mijnbouwbedrijven. Bij de algemene banken namen de vorderingen met US\$ 68,1 miljoen af als gevolg van de overmaking van de tweede tranche naar het buitenland in het kader van beleggingen in Staatsolie-obligaties door rekeninghouders. Daarnaast daalden de verplichtingen met US\$ 19,2 miljoen, vooral die van de overheid en de private sector. De overheid verkleinde haar verplichtingen met US\$ 30,0 miljoen als gevolg van netto-aflossingen van leningen. De private sector nam af met US\$ 14,5 miljoen vanwege netto-aflossing van leningen met name door Staatsolie N.V. Deze afname werd echter tenietgedaan door een toename van de verplichtingen van de algemene banken met US\$ 25,3 miljoen. Deze toename was het gevolg van enerzijds de trekking van de lening door Finabank bij de IDB en anderzijds door toegenomen deposito's van niet-ingezetenen bij de algemene banken.

Naar verwachting zal het tekort op de financiële rekening in het tweede kwartaal van 2025 omslaan in een overschot in het derde kwartaal. Dit overschot zal voornamelijk worden gedragen door een toename van de vorderingen van de grote mijnbouwbedrijven

V.4 De wisselkoers

In het tweede kwartaal van 2025 deprecieerde de Surinaamse dollar ten opzichte van de US-dollar en de euro in vergelijking met het eerste kwartaal van 2025. De kwartaalgemiddelde US-dollarverkoopkoersnoteringen van de CBvS stegen met 5,6% tot gemiddeld SRD 37,76 voor bankpapier en met 3,8% tot gemiddeld SRD 37,13 voor girale transacties (Tabel V.2). In de eurosfeer voltrok eveneens een depreciatie met 13,0% tot een gemiddelde

Tabel V.2 De kwartaalgemiddelde wisselkoersen

	2024		2024		2025		2025	
	Bankpapier	Wissels	Bankpapier	Wissels	Bankpapier	Wissels	Bankpapier	Wissels
Surinaamse dollar per US-dollar								
Centrale Bank* (verkoopkoers gemiddeld)	35,76	36,20	32,52	33,01	35,76	35,78	37,76	37,13
Parallelmarkt** (verkoopkoers gemiddeld)	35,88	36,28	32,68	33,14	35,88	35,98	37,89	37,91
Discrepanantie (%)	0,3	0,2	0,5	0,4	0,3	0,6	0,3	2,1
Surinaamse dollar per euro								
Centrale Bank (verkoopkoers gemiddeld)	37,56	39,21	34,05	35,36	36,86	37,58	41,65	42,39
Parallelmarkt (verkoopkoers gemiddeld)	37,65		34,16		36,97		41,80	
Discrepanantie (%)	0,2		0,3		0,3		0,4	
US-dollar per euro								
Referentievoets ECB (gemiddeld)		1,09		1,08		1,05		1,13

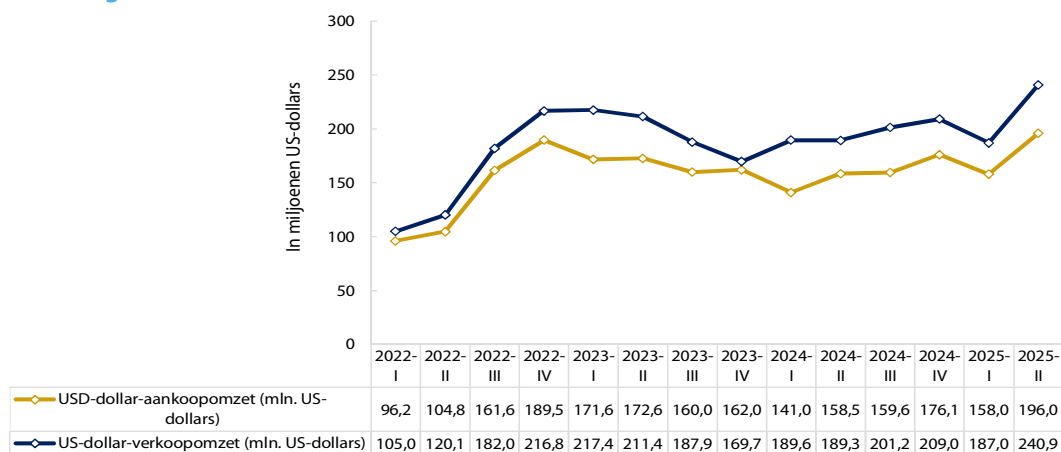
Bron: Centrale Bank van Suriname.

van SRD 41,65 voor bankpapier en met 12,8% tot een gemiddelde van SRD 42,39 voor girale transacties. Ten opzichte van het tweede kwartaal van 2024 was de depreciatie van de Surinaamse dollar sterker, terwijl de munt een jaar geleden juist een appreciatie liet zien. De Surinaamse dollar stond in de verslagperiode onder verhoogde wisselkoersdruk. Deze ontwikkeling werd mede veroorzaakt door hogere overheidsbestedingen en een toegenomen vraag naar vreemde valuta vanuit het bedrijfsleven en andere marktdeelnemers, welke deels werd ingegeven door voorzorgsmotieven en speculatieve motieven. Daarnaast was de verzwakking van de Amerikaanse dollar ten opzichte van de euro op de internationale valutamarkten eveneens van invloed op de lokale eurokoersnoteringen. Het aanbod van US-dollars, met name uit de goudsector, bleef achter bij

de vraag en vertoonde zelfs een dalende tendens. Dergelijke druk op de wisselkoers is niet ongebruikelijk in de aanloop naar de verkiezingen en daarna.

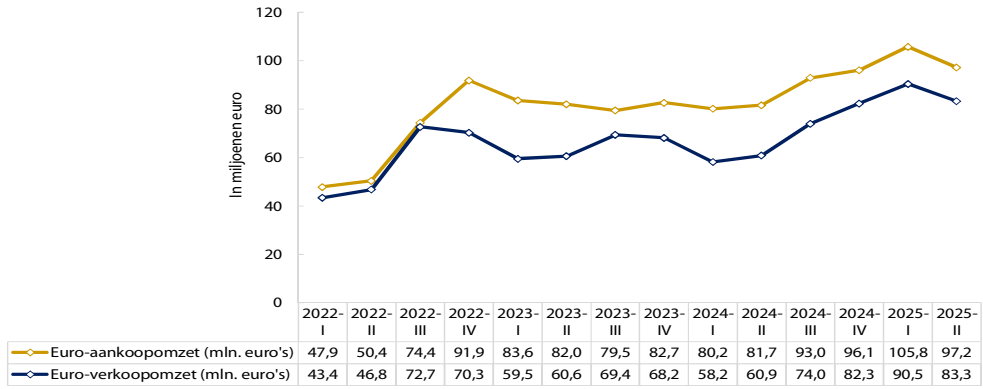
De valutamarkt noteerde een stijging van de omzetten ten opzichte van het eerste kwartaal van 2025 in de US-dollarsfeer, terwijl in de eurosfeer omzetzalingen werden genoteerd. In de US-dollarsfeer stegen de aankoop- en verkoopomzetten respectievelijk met 24,1% tot US\$ 196,0 miljoen en met 28,8% tot US\$ 240,9 miljoen (Figuur V.4). In de eurosfeer daalde de omzet met 8,1% tot € 97,2 miljoen aan de aankoopzijde en met 8,0% tot € 83,3 miljoen aan de verkoopzijde (Figuur V.5). In vergelijking met het eerste kwartaal van 2024 waren zowel in de US-dollarsfeer als de eurosfeer de omzetten aanzienlijk hoger.

Figuur V.4 De totale US-dollar-omzetten van de banken en de wisselkantoren

Bron: Centrale Bank van Suriname.

Figuur V.5 De totale euro-omzetten van de banken en de wisselkantoren

Bron: Centrale Bank van Suriname.

6

Het toezicht op financiële instellingen

VI.1 Banken

VI.1.1 Algemeen

De bankensector in Suriname bestaat uit negen primaire banken en twee secundaire banken. De primaire banken maken 99,0% uit van de totale activa van de bankensector. Derhalve wordt bij de financiële analyses de nadruk gelegd op de primaire banken, waarbij een onderscheid wordt gemaakt in vier systeembanken, namelijk (i) De Surinaamsche Bank N.V., (ii) Hakrinbank N.V., (iii) Republic Bank (Suriname) N.V. en (iv) Finabank N.V. en vijf niet-systeembanken, namelijk (v) Stichting Surinaamse Volkscredietbank incl. Landbouwbank N.V.; (vi) Surinaamse Postspaarbank; (vii) Surichange Bank N.V.; (viii) GODO Bank N.V.; en (ix) Trustbank Amanah N.V. De secundaire banken zijn (i) Nationale Ontwikkelingsbank N.V. en (ii) Southern Commercial Bank N.V.

Aanwijzingen

De Bank is bevoegd een kredietinstelling, die de prudentiële richtlijnen niet naleeft of waarvan de liquiditeit of de solvabiliteit te wensen overlaat, een bepaalde gedragslijn voor te schrijven om de nodige maatregelen te treffen. De aanwijzingen worden gemonitord op basis van voortgangsrapportages aan de Bank, alsook middels periodieke gesprekken met de directie en eventueel de raden van commissarissen van de banken. Per ultimo juni 2025 zijn de aanwijzingen bij drie banken nog van kracht.

Aanscherping van het toezichtkader

In het tweede kwartaal 2025 is verder gewerkt aan de richtlijnen en de instructies voor de opzet en werking van het depositobeschermingsfonds. Daarnaast is de Bank bezig met de ontwikkeling van een nieuwe Richtlijn gericht op het beheersen van het operationeel

risico alsook het herzien van de Richtlijn Liquiditeitsrisico en de Richtlijn Interne Auditafdeling bij Kredietinstellingen. Per ultimo juni 2025 is de herziene Richtlijn Open Vreemdevalutapositionen in werking getreden. In februari 2025 was in het kader van Wet Herstel en Afwikkeling van Kredietinstellingen (S.B. 2024 No. 5) de instructie Minimale Vereisten voor het Opstellen van een Herstelplan door de Kredietinstellingen geïntroduceerd. Alle banken zijn hierdoor verplicht conform voornoemde instructie een herstelplan op te maken en in te dienen bij de Bank ter beoordeling. Per ultimo juni 2025 hebben vijf banken een herstelplan ingediend bij de Bank.

Geschiktheids- en integriteitstoetsing

De werkzaamheden in het kader van de geschiktheids- en integriteitstoetsing zijn in het tweede kwartaal van 2025 voortgezet. Verwijzend naar de Wet Toezicht Bank- en Kredietwezen 2023 (S.B. 2024 No. 4) zal de geschiktheidstoetsing ook van toepassing zijn op personen en/of functionarissen die naar het oordeel van de Bank invloed (kunnen) uitoefenen op het risicoprofiel van banken. Hier valt onder andere te denken aan functionarissen die belast zijn met de onafhankelijke controlefuncties zoals audit, risicomanagement en compliance. De Bank zal in de tweede helft van 2025 een aanvang maken met de ontwikkeling van het toetsingsraamwerk voor deze controlefuncties, waarbij zowel de inhoudelijke criteria als de procedurele uitwerking nader worden vastgesteld. In het tweede kwartaal van 2025 heeft de Bank goedkeuring gegeven voor drie leden (twee nieuwe benoemingen en één herbenoeming) van het toezichthoudend orgaan bij drie banken, drie leden (één nieuwe benoeming en twee herbenoemingen) van de directie bij twee banken en drie aandeelhouders bij twee banken.

On-site inspecties

In het tweede kwartaal van 2025 zijn er geen on-site inspecties uitgevoerd bij de banken.

Off-site monitoring

De verhoogde off-site monitoring van banken is voortgezet door middel van aanvullende rapportages over de Liquidity Coverage Ratio (LCR), de netto open vreemdevalutapositie, de kredietclassificatie en voorzieningen en de grote posten. In het tweede kwartaal van 2025 heeft de Bank de zogenoemde enhanced supervision rapportages geëvalueerd, waaronder de geprojecteerde balans en winst- en verliesrekening, risicodragende activa, interconnectedness, de financieringsstructuur, stresstests, de liquiditeitsrealisatie, kredietruimteberekening, liquide middelen en deposito's. Hierdoor zijn enkele rapportages komen te vervallen en is de frequentie van deze rapportages aangepast.

VI.1.2 Ontwikkeling financiële gegevens

Balanstotaal

Het balanstotaal van de primaire banken (Tabel VI.1) bedroeg per juni 2025 circa SRD 121,6 miljard en steeg ten opzichte van maart 2025 met circa SRD 6,3 miljard. Deze balansstijging was toe te schrijven aan een toename van de op termijn toevertrouwde middelen en overige passiva, voorts ook door een toename van de posten liquide middelen en kredietverlening. De totale kredietverlening vertoonde in het tweede kwartaal van 2025 ten opzichte van het eerste kwartaal van 2025 een groei van circa SRD 3,9 miljard oftewel 11,8%. De stijging in de kredietverlening was merkbaar bij zowel de SRD-kredietverlening als de VV-kredietverlening met respectievelijk SRD 2,7 miljard en SRD 1,2 miljard.

Per juni 2025 was het balansaandeel van de systeembanken in relatie tot het balanstotaal van de primaire

banken 86,1%, waarvan de twee grootste tezamen 52,5% uitmaakten van het balanstotaal oftewel circa SRD 49,1 miljard. Het aandeel van de niet-systeembanken bedroeg 13,9%.

Solvabiliteit

Per juni 2025 nam de Capital Adequacy Ratio (CAR) van de primaire banken af met 0,6pp ten opzichte van maart 2025 tot 22,2% en kwam deze dus boven de norm van 10% (Tabel VI.2). Deze afname was toe te schrijven aan een sterkere toename van de totale risico gewogen activa (RWA) in vergelijking tot de toename van het toetsingsvermogen.

Liquiditeit

De liquiditeitsratio van de primaire banken bedroeg 98,6% en vertoonde ten opzichte van het eerste kwartaal 2025 een stijging van 2,1pp. In het tweede kwartaal 2025 voldeed de liquiditeitsratio niet aan de vastgestelde benchmark van 100%.

Schatkistpapier, kasreservegelden en OMO-beleggingen (bij de Bank) worden vooralsnog als 100% liquide meegenomen bij de toetsing van de liquiditeit. Van drie systeembanken lag de liquiditeitsratio per juni 2025 onder de benchmark van 100%, terwijl de ratio voor alle niet-systeembanken boven voornoemde benchmark was.

Winstgevendheid

De Return On Assets (ROA) vertoonde in het tweede kwartaal 2025 een stijging van 0,71pp ten opzichte van het eerste kwartaal 2025. Het positief nettoresultaat bedroeg SRD 1,3 miljard, waarvan de systeembanken SRD 1,2 miljard (91,5%) uitmaken. Per juni 2025 noteerden de banken, met uitzondering van één niet-systeembank, nettowinsten.

Tabel VI.1 Balans van de primaire banken

(In duizenden SRD)	24-Jun		24-Sep		24-Dec		25-Mar		25-Jun	
ACTIVA										
Liquide middelen	50.653.716	54%	49.488.023	51%	57.564.209	53%	62.642.325	54%	64.255.518	53%
Bankiers in binnen- en buitenland	9.000.992	10%	9.993.915	10%	10.712.787	10%	6.724.986	6%	6.058.696	5%
Kredietverlening (af voorzieningen)	24.560.866	26%	26.276.869	27%	29.588.217	27%	32.233.560	28%	36.035.945	30%
Overige activa	9.271.479	10%	10.862.463	11%	11.396.073	10%	13.725.129	12%	15.246.702	13%
Totale activa	93.487.052	100%	96.621.269	100%	109.261.285	100%	115.326.000	100%	121.596.861	100%
PASSIVA										
Eigenvermogen	7.778.671	8%	8.279.576	9%	9.036.142	8%	10.955.633	9%	10.951.528	9%
Nettoresultaat	584.099	1%	844.464	1%	1.605.176	1%	742.082	1%	1.331.862	1%
Op Termijn Toevertrouwde middelen	24.920.766	27%	25.530.418	26%	28.678.013	26%	27.757.861	24%	30.013.017	25%
Korte schulden	49.852.291	53%	51.789.696	54%	59.134.701	54%	64.911.835	56%	65.146.916	54%
Bankiers in binnen- en buitenland	785.762	1%	744.377	1%	904.184	1%	771.794	1%	803.298	1%
Overige passiva	9.565.463	10%	9.432.738	10%	9.903.067	9%	10.186.794	9%	13.350.240	11%
Totale passiva	93.487.053	100%	96.621.269	100%	109.261.283	100%	115.326.000	100%	121.596.861	100%

Bron: Centrale Bank van Suriname.

Tabel VI.2 Financiële indicatoren van banken

	2024			2025	
	Jun Totaal	Sep Totaal	Dec Totaal	Mrt Totaal	Jun Totaal
Nummer					
Banken	9	9	9	9	9
Solvabiliteit					
CAR	22,3	22,8	23,4	22,8	22,2
Tier-1	20,8	21,3	22	21,6	21,1
Toetsingsvermogen t.o.v. balanstotaal	8,9	9,4	9,7	10	9,9
Asset compositie					
Sectorale distributie binnen de totale kredietverlening					
Agrarische sector	2,6	2,5	2,4	2,4	2,3
Industrie	13,5	12,6	12,8	13,3	12,8
Handel	16,5	15,5	16,1	16,1	17
Woningbouw	7,5	7,5	7,4	7,2	6,9
Overige	59,8	61,9	61,3	61,0	61
Asset quality					
Kredietverlening in VV t.o.v. totale kredietverlening	55,2	55,3	57,1	59,9	60,9
Bruto NPL's (*)	7,1	7,2	5,3	2,8	3,3
NPL's net t.o.v. toetsingsvermogen	13,1	13,6	10,6	5,0	6,7
Grote posten (*)	50,8	45,6	41,5	37,3	57,9
Winstgevendheid					
ROA (*)	1,1	1,5	2,7	1	1,7
ROE (*)	13,3	17,9	30,8	10,4	17,6
Rentemarge t.o.v. totale baten (*)	81,4	75,6	71,9	64,9	61,1
Overige lasten t.o.v. totale baten (*)	66,9	67,5	58,8	48,3	52,3
Personeelskosten t.o.v. overige lasten	51,3	52,0	53,2	57,1	56,9
Trading and fee baten t.o.v. totale baten	17,7	23,8	27,7	34,6	39,3
Spreiding tussen leningen en depositorentes	8,9	9,2	9,3	9,3	9,4
Liquiditeit					
Liquide middelen t.o.v. totale activa (*)	54,2	51,2	52,7	54,3	52,8
Liquide middelen t.o.v. totale kortlopende schulden (*)	101,6	95,6	97,3	96,5	98,6
Vreemde valuta posities					
Vreemdevalutaverplichtingen t.o.v. totale verplichtingen	68,4	68,9	70,7	70,6	68,9
Nettopositie in vreemde valuta t.o.v. kapitaal	18,3	12,3	12,7	15,9	15,3

Bron: Centrale Bank van Suriname.

(*) Opgenomen in de kernset van indicatoren voor financiële soliditeit zoals vastgesteld door de directie van het IMF.

Non-performing loans

De non-performing loans (NPL) ratio was per ultimo juni 2025 ten opzichte van maart 2025 met 0,4pp enigszins gestegen naar 3,3%, maar bleef daarmee nog steeds onder de gehanteerde interne benchmark van 5%. De relatief lichte verslechtering van de NPL-ratio op totaal sectorniveau wordt veroorzaakt door een sterkere stijging van de kredietverlening ten opzichte van de stijging van het totaalbedrag aan non-performing leningen. Per juni 2025 vertoont de NPL-ratio bij drie systeembanken en drie niet-systeembanken een verbetering, hetgeen in lijn staat met de gestelde vereisten in de door de Bank uitgevaardigde instructie met betrekking tot NPL, waarin is bepaald dat alle banken uiterlijk eind 2026 een NPL-ratio dienen te behalen van minder dan 5%.

Netto open vreemdevalutapositie

De totale netto open vreemdevalutapositie (NOP) is in juni 2025 ten opzichte van maart 2025 met 0,6pp gedaald naar 15,3% en is nog steeds onder het maximum van 20%, zoals vereist in de Richtlijn Open Vreemdevalutapositie. De NOP in US-dollar bedroeg 7,4% en bleef daarmee onder het maximum van 10%. In de eurosfeer

daalde de NOP in het tweede kwartaal 2025 tot 7,8%, en was daarmee binnen de norm van 10%. Per ultimo juni 2025 voldeed één bank niet aan de norm van de totale NOP van 20%, terwijl de overige banken wel aan de 10%-norm voldeden in zowel de US-dollarsfeer als de eurosfeer.

VI.2 Geldtransactiekantoren

VI.2.1 Algemeen

Conform artikel 1 onder b van de Wet Toezicht Geldtransactiekantoren 2012 (S.B. 2012 no. 170, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2021 no. 53) wordt met geldtransactiekantoor bedoeld een wisselkantoor of een geldovermakingskantoor.

VI.2.2 Wisselkantoren

VI.2.2.1 Algemeen

Per eind juni 2025 zijn er 17 wisselkantoren onder toezicht van de Bank.

Wet- en regelgeving

Er is momenteel een ontwerpwet Toezicht Geldtransactiekantoren 2024 bij De Nationale Assemblée (DNA) die nog behandeld moet worden.

Richtlijn betreffende maximaal toegestane vreemdevalutavoorraden

De op 20 januari 2025 uitgevaardigde richtlijn, namelijk Richtlijn aan wisselkantoren betreffende maximaal toegestane vreemdevalutavoorraden, die tot doel heeft het bevorderen van een ordelijk verloop op de spotvalutamarkt, is herzien op respectievelijk 26 mei 2025 en 24 juni 2025.

De herziene richtlijn van 24 juni 2025 vervangt de versie van 26 mei 2025 en is voor onbepaalde tijd van kracht.

On-site inspecties

In het tweede kwartaal van 2025 heeft de Bank een bijzondere thema on-site inspectie en een cambiocheck uitgevoerd. De thema on-site inspectie richtte zich op de cliëntendossiers van een financiële instelling, aangezien de inhoud van deze dossiers onvoldoende duidelijkheid bood en nadere toelichting vereiste. De cambiocheck werd uitgevoerd omdat de Bank informatie nodig had om vast te stellen of het betreffende wisselkantoor, ondanks een rechterlijk vonnis, nog operationeel was. Uit deze controle is gebleken dat de instelling nog steeds actief is, hetgeen kan worden aangemerkt als een illegale activiteit op de financiële markt. Voorts is vastgesteld dat de instelling bij het uitvoeren van transacties geen identiteitsbewijs of andere relevante klant-informatie opvraagt.

AML/CTF-questionnaire

De afdeling Toezicht Wisselkantoren heeft op basis van de resultaten van de AML/CTF questionnaires waarvan de score medium hoog is, vier on-site inspecties gepland voor het jaar 2025. De uitvoering van deze inspecties zal plaatsvinden in het derde en vierde kwartaal van het jaar.

Vergunningen

De vergunningen aan wisselkantoren worden driejaarlijks verlengd na een positieve beoordeling. Een aanvraag voor verlenging van de vergunning is pas compleet, wanneer alle vereiste informatie en/of documenten zijn ingediend. De geschiktheids- en integriteitstoetsingen, waarbij de directie en leden van de raad van Commissarissen worden getoetst door de Bank, vormen onderdeel van de aanvraag voor verlenging van de vergunning.

Indien functionarissen na toetsing positief worden beoordeeld, wordt aan hen een beschikking verleend voor een bepaalde periode.

In het tweede kwartaal van 2025 hebben drie wisselkantoren een aanvraag ingediend inzake verlenging van de vergunning. Deze aanvragen zijn in behandeling. Er zijn vier aanvragen voor het benoemen van leden van de raad van Commissarissen en drie voor herbenoelingen. Hiervan heeft de Bank één aanvraag voor benoeming afgehandeld middels toewijzing van een beschikking.

VI.2.3 Geldovermakingskantoren

VI.2.3.1 Algemeen

Het aantal geldovermakingskantoren onder toezicht van de Bank bleef per eind juni 2025 ongewijzigd op zes.

Vergunning

Conform artikel 4 lid 9 van de Wet Toezicht Geldtransactiekantoren 2012 (S.B. 2012 no. 170, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2021 no. 53) verleent de Bank de vergunning voor een periode van drie jaar en dient het geldovermakingskantoor driejaarlijks verlenging van de vergunning aan de Bank te vragen. In het tweede kwartaal van 2025 is de aanvraag tot verlenging van de vergunning van één geldovermakingskantoor nog in behandeling, evenals de aanvraag voor de vestiging van nieuwe filialen van een ander geldovermakingskantoor.

Het geldovermakingskantoor dat sinds het derde kwartaal van 2023 onder verhoogd toezicht van de Bank staat, bleef per eind juni 2025 nog steeds onder dit toezichtregime vallen. Er vindt in dit kader regelmatig overleg plaats met de instelling en de voortgang wordt periodiek aan de Bank gerapporteerd.

Geschiktheids- en integriteitstoetsing

Als onderdeel van de aanvraag voor verlenging van de vergunning worden thans ook geschiktheids- en integriteitstoetsingen van bestuursleden en leden van de raad van commissarissen bij geldovermakingskantoren uitgevoerd. In het tweede kwartaal van 2025 heeft de Bank goedkeuring gegeven voor vier personen, namelijk drie leden van het toezichthoudend orgaan en één directeur.

Jaarrekeningen

Elk geldovermakingskantoor is verplicht om conform artikel 24 lid 1 van de Wet Toezicht Geldtransactiekantoren 2012 (S.B. 2012 no. 170, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2021 no. 53) jaarlijks dan wel uiterlijk in de maand mei een jaarrekening in te dienen bij de Bank. Alle geldovermakingskantoren hebben de jaarrekening over

het boekjaar 2024 bij de Bank ingediend. Van de zes onder toezicht staande geldovermakingskantoren heeft slechts één kantoor de jaarrekening binnen de wettelijk gestelde termijn ingediend. De overige kantoren hebben dit na het verstrijken van de wettelijke termijn gedaan.

Transactiemonitoring

Volgens artikel 22 lid 1 van de Wet Toezicht Geldtransactiekantoren 2012 (S.B. 2012 no. 170, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2021 no. 53) is ieder geldovermakingskantoor verplicht alle geldovermakingstransacties aan de Bank te rapporteren. In het kader van haar integriteitstoezichthoudende taak heeft de Bank in het tweede kwartaal van 2025 de controle van deze wekelijks gerapporteerde transacties voortgezet middels transactiemonitoring. Deze monitoring was gericht op het identificeren van ongebruikelijke transacties, transacties met of naar landen die volgens internationale standaarden (FATF-richtlijnen) als hoogrisicoland op het gebied van witwassen en financiering van terrorisme zijn aangemerkt, de naleving van de meldingsplicht en het signaleren van mogelijke risico's met betrekking tot witwassen of financiering van terrorisme. De bevindingen van deze monitoring worden per instelling in verslagen c.q. rapporten vastgelegd. Uit hoofde van de off-site monitoring worden de geldovermakingskantoren ook aangeschreven indien er tekortkomingen in de (financiële) rapportages worden geconstateerd.

On-site inspecties

In het tweede kwartaal van 2025 zijn er geen on-site inspecties uitgevoerd bij de geldovermakingskantoren.

Aanscherping van het toezichtkader

Na de in het eerste kwartaal van 2025 ontvangen technische assistentie van de Wereldbank, bestaande uit concrete aanbevelingen met betrekking tot het toezicht op betaaldienstverleners, is in het tweede kwartaal verder gewerkt aan de conceptwet Toezicht Betaaldienstverleners.

VI.3 Verzekeringsmaatschappijen

VI.3.1 Algemeen

In het tweede kwartaal 2025 zijn er geen mutaties geweest in het aantal onder toezicht staande verzekeringsmaatschappijen, namelijk zes schade-, vier levens- en twee uitvaartverzekeringsmaatschappijen. Daarnaast staat er ook een houdstermaatschappij onder toezicht van de Bank.

In het tweede kwartaal 2025 zijn conform de Richtlijn Geschiktheid van Bestuurders, Commissarissen en Gekwalificeerde Deelnemers bij verzekeraars vier beschikkingen verstrekt aan bestuurders en commissarissen. Van het totaal aantal ingediende aanvragen voor (her)benoemingen van commissarissen en bestuurders, zijn in het tweede kwartaal 2025 nog drie in behandeling.

De Bank heeft in het tweede kwartaal 2025 de Richtlijn Transacties met Gelieerde Partijen uitgevaardigd. Het doel van deze Richtlijn is het monitoren van de transacties van de onder toezicht staande verzekeraars met de aan hen gelieerde ondernemingen en personen. Transacties met gelieerde partijen kunnen leiden tot belangenverstremming en niet-marktconforme voorwaarden, wat een risico vormt voor de financiële gezondheid van verzekeraars. Tegelijk zijn zulke transacties binnen groepsstructuren soms economisch logisch. De Richtlijn waarborgt dat deze transacties transparant, marktconform en in het belang van de verzekeraar en uiteindelijk de polishouders zijn en ondersteunt zo prudent toezicht. De verzekeringsmaatschappijen hebben een overgangsperiode van een (1) jaar te rekenen vanaf de datum van de inwerkingtreding van deze Richtlijn, om te kunnen voldoen aan de voorwaarden c.q. bepalingen.

VI.3.2 Ontwikkeling financiële gegevens

De financiële cijfers van de twee uitvaart-, een schade- en een levensverzekeringsmaatschappij zijn in de volgende analyse buiten beschouwing gelaten, omdat hun data vanwege bijzondere omstandigheden niet beschikbaar zijn.

In het tweede kwartaal 2025 bedraagt het balanstotaal van de drie levensverzekeringsmaatschappijen SRD 11,3 miljard en het nettoresultaat SRD 232,9 miljoen (Tabel VI.3). Het balanstotaal is met SRD 95,4 miljoen oftewel 0,9% gestegen in vergelijking met het eerste kwartaal 2025. Het nettoresultaat is met 22,7% gestegen ten opzichte van het tweede kwartaal 2024, hetgeen onder andere te danken is aan de toename van het premie-inkomen, de beleggingsinkomsten en overige inkomsten.

De financiële soliditeitsindicatoren (FSI's) (Tabellen VI.5 en VI.6) zijn op basis van vijf componenten verdeeld, namelijk kapitaal, kwaliteit van de activa, herverzekeringen, opbrengsten en inkomsten, en liquiditeit.

Tabel VI.3 Balans en winst- en verliesrekening van de levensverzekeringsmaatschappijen
(in duizenden SRD)

Balans	2e kw 2024	3e kw 2024	4e kw 2024	1e kw 2025	2e kw 2025	Winst- en verliesrekening	2e kw 2024	3e kw 2024	4e kw 2024	1e kw 2025	2e kw 2025
ACTIVA											
Kas en Bank (liquide middelen)	247.938	341.804	389.045	389.984	417.811	Netto Premie-Inkomen	361.947	575.297	581.784	559.938	572.299
Beleggingen:	9.562.668	9.991.482	10.154.119	10.149.994	10.231.034	Mutatie Premiereserve	267.718	419.752	429.655	410.274	430.940
a) Overheid*											
- Effecten	545.665	552.614	554.706	555.526	603.616						
b) Particulieren											
- Hypotheken	248.330	275.252	331.925	329.940	335.682	Netto Verdiende Premies	94.229	155.545	152.129	149.664	141.359
- Termijndeposito's	680.250	753.098	754.399	764.099	771.897	Verzekeringstechnische kosten**	287.463	418.382	420.401	414.378	415.800
- Effecten	5.133.345	5.360.483	5.372.701	5.386.697	5.373.202	Overige kosten	69.824	101.372	107.655	94.729	98.054
- Overige beleggingen	2.955.078	3.050.035	3.140.388	3.113.732	3.146.636	Verzekeringstechnisch Resultaat	-263.058	-364.209	-375.927	-359.443	-372.495
Overige activa	739.320	620.406	700.773	665.743	652.266	Beleggingsinkomsten	328.053	446.008	544.986	427.989	431.004
Totaal	10.549.926	10.953.692	11.243.937	11.205.721	11.301.111	Overige inkomsten	130.709	167.676	202.900	176.638	179.386
PASSIVA											
Eigen Vermogen	1.055.066	1.108.719	1.284.403	1.265.671	1.235.288	Resultaat vóór Belasting	195.704	249.475	371.959	245.184	237.895
Technische voorziening	9.040.605	9.366.012	9.413.307	9.394.088	9.414.603	Belasting	5.818	7.982	12.297	7.279	4.948
Overige verplichtingen	454.255	478.961	546.227	545.962	651.220	Nettoresultaat	189.886	241.493	359.662	237.905	232.947
Totaal	10.549.926	10.953.692	11.243.937	11.205.721	11.301.111						

Bron: Centrale Bank van Suriname.

*Hieronder vallen de obligaties van Staatsolie Maatschappij Suriname N.V., die voorheen waren opgenomen onder de post *Particuliere Effecten*. Vanwege de omvang van deze effecten, wordt er een onderscheid gemaakt tussen overheidseffecten en particuliere effecten.

Tabel VI.4 Balans en winst- en verliesrekening van de schadeverzekeringsmaatschappijen
(in duizenden SRD)

Balans	2e kw 2024	3e kw 2024	4e kw 2024	1e kw 2025	2e kw 2025	Winst- en verliesrekening	2e kw 2024	3e kw 2024	4e kw 2024	1e kw 2025	2e kw 2025
ACTIVA											
Kas en Bank (liquide middelen)	767.445	555.254	778.207	855.028	988.721	Netto Premie-Inkomen	1.611.219	2.326.423	2.671.895	1.633.632	1.915.620
Beleggingen:	3.821.613	4.632.353	6.116.912	6.031.224	6.322.779	Mutatie Niet-verdiende premies en lopende risico's	237.343	309.827	272.917	228.180	333.467
a) Overheid*						Netto Verdiende Premies	1.373.876	2.016.596	2.398.978	1.405.452	1.582.153
- Effecten	168.925	138.204	142.951	155.516	146.989	Verzekeringstechnische kosten**	963.174	1.358.244	1.507.748	914.703	1.157.836
b) Particulieren						Overige Kosten	364.215	629.851	878.938	381.624	513.599
- Hypotheken	230.192	255.288	161.376	240.510	214.545	Verzekeringstechnisch Resultaat	46.487	28.501	12.292	109.125	-89.282
- Termijndeposito's	947.644	1.183.588	986.216	609.095	794.510	Beleggingsinkomsten	119.062	189.006	1.752.853	194.201	200.576
- Effecten	315.067	321.968	280.893	280.839	277.732	Overige inkomsten	349.099	1.059.902	1.412.987	1.388.541	396.017
- Overige beleggingen	2.159.785	2.733.305	4.545.476	4.745.264	4.889.003	Resultaat vóór Belasting	514.648	1.277.409	3.178.132	1.691.867	507.311
Overige activa	2.272.616	2.399.282	2.455.405	3.050.127	2.965.925	Belasting	167.368	428.336	514.980	547.776	11.779
Totaal	6.861.674	7.586.889	9.350.524	9.936.379	10.277.425	Nettoresultaat	347.280	849.073	2.663.152	1.144.091	495.532
PASSIVA											
Eigen Vermogen	2.847.219	3.003.956	4.630.645	5.179.488	5.532.472						
Technische voorziening	1.865.292	1.852.591	1.845.939	2.023.460	2.159.891						
Overige verplichtingen	2.149.163	2.730.342	2.873.940	2.733.431	2.585.062						
Totaal	6.861.674	7.586.889	9.350.524	9.936.379	10.277.425						

Bron: Centrale Bank van Suriname.

*Gecorrigeerde cijfers.

**Hieronder vallen o.a. de obligaties van Staatsolie Maatschappij Suriname N.V., die voorheen waren opgenomen onder de post *Particuliere Effecten*.

Levensverzekeringsmaatschappijen Kapitaal

Zoals in de tabel (Tabel VI.5) is aangegeven is de norm voor de FSI het aanwezig eigen vermogen t.o.v. het vereist eigen vermogen > 100% en voldoet de levensverzekeringssector aan deze norm. De overige FSI's waarmee het kapitaal wordt geëvalueerd hebben geen normen, maar geven geen indicatie tot bezorgdheid ten aanzien van het kapitaalrisico.

Kwaliteit van de activa

De kwaliteit van de activa wordt in dit rapport geëvalueerd op basis van de FSI's vorderingen t.o.v. het aanwezig eigen vermogen en de beleggingen t.o.v. de totale activa. De FSI (onroerend goederen + niet-beursgenoteerde aandelen + vorderingen/de totale activa) is vervangen door twee andere FSI's nl. Totale vorderingen/

eigen vermogen en Totale liquide middelen + beleggingen/totale activa. Deze FSI's geven een beter beeld van de kwaliteit van de activa van de Surinaamse verzekeringssector, waar vastgoedprijzen stabiel zijn, beleggingen in niet-beursgenoteerde aandelen beperkt zijn, maar vorderingen een risico vormen. Indien de vorderingen hoog zijn en niet geïnd kunnen worden, kunnen deze een enorme druk leggen op het eigen vermogen. Internationaal wordt een FSI boven 40% als risicovol beschouwd. In het tweede kwartaal 2025 bedraagt betreffende FSI 24,1%. Wanneer liquide middelen en beleggingen samen minder dan 60,0% van de totale activa bedragen, wijst dit op een overmaat aan niet-productieve activa, zoals vorderingen die geen beleggingsopbrengsten opleveren. In het tweede kwartaal 2025 bedraagt de FSI beleggingen t.o.v. de totale activa 94,2%, hetgeen als adequaat wordt beschouwd.

Tabel VI.5 Financiële indicatoren van de levensverzekeringsmaatschappijen
(in procenten)

	2024			2025	
	2e kw	3e kw	4e kw	1e kw	2e kw
Kapitaal					
Aanwezig eigen vermogen/vereist eigen vermogen (norm >100)	233,7	237,0	273,4	270,0	262,9
Netto premie-inkomen/aanwezig eigen vermogen	34,6	52,3	45,6	44,5	46,6
Aanwezig eigen vermogen/totale activa	9,9	10,1	11,4	11,2	10,9
Aanwezig eigen vermogen/technische voorzieningen	11,6	11,8	13,6	13,4	13,0
Kwaliteit van de activa*					
Vorderingen/aanwezig eigen vermogen < 40%	44,6	23,2	66,4	22,9	24,1
Totale beleggingen/totale activa	93,0	94,3	87,7	94,1	94,2
Herverzekeringen					
Nettopremie/brutopremie	99,1	99,1	99,1	99,1	99,0
Opbrengsten en inkomsten					
Rendement op het eigen vermogen	18,0	21,8	28,0	18,8	18,9
Rendement van de activa	1,8	2,2	3,2	2,1	2,1
Rendement op de beleggingen	3,3	4,3	5,2	4,1	4,0
Liquiditeit					
	10,2	11,9	12,2	17,6	18,3

Bron: Centrale Bank van Suriname.

Tabel VI.6 Financiële indicatoren van schadeverzekeringsmaatschappijen
(in procenten)

	2024			2025	
	2e kw	3e kw	4e kw	1e kw	2e kw
Kapitaal					
Aanwezig eigen vermogen/vereist eigen vermogen (norm > 100)	820,5	602,2	835,5	1.653,7	1.180,9
Netto premie-inkomen/aanwezig eigen vermogen	66,7	90,5	63,6	34,5	45,4
Aanwezig eigen vermogen/totale activa	35,2	33,9	44,9	47,6	41,0
Aanwezig eigen vermogen/technische voorzieningen	129,5	138,8	227,5	233,8	195,3
Kwaliteit van de activa*					
Vorderingen/aanwezig eigen vermogen < 40%	44,6	23,2	66,4	38,0	34,3
Totale beleggingen/totale activa	93,0	94,3	87,7	69,3	71,1
Herverzekeringen					
Nettopremie/brutopremie	77,5	76,2	76,0	72,1	78,7
Opbrengsten en inkomsten					
Rendement op het eigen vermogen	12,9	30,0	74,9	30,2	11,8
Rendement van de activa	5,1	11,2	28,5	11,5	4,8
Rendement op de beleggingen	2,6	3,6	25,4	2,8	2,7
Combined ratio (norm < 100)	96,0	98,6	99,5	92,2	105,6
Loss ratio (norm < 100)	70,1	67,4	62,8	65,1	73,2
Expense ratio (norm < 100)	26,5	31,2	36,6	27,2	32,5
Liquiditeit					
	43,9	38,6	37,8	35,4	41,5

Bron: Centrale Bank van Suriname.

Herverzekeringen

De Bank heeft (nog) geen norm voor de FSI de nettopremie t.o.v. brutopremie. Deze FSI geeft meer aan hoeveel risicos de maatschappijen voor eigen rekening nemen. Op basis van de door de Bank opgestelde risicoanalyses van de individuele maatschappijen en de uitgevoerde on-site inspecties, kan over het algemeen gesteld worden dat het herverzekeringsbeleid van de levensverzekeraars vrij prudent is.

Opbrengsten en inkomsten

Ook voor het FSI-rendement op het eigen vermogen, rendement op de activa en rendement op de beleggingen zijn er geen vaste normen, maar is het verloop van belang en worden significante mutaties nader geanalyseerd. In het tweede kwartaal van 2025 wijken de betreffende ratio's niet noemenswaardig af van die in het tweede kwartaal van 2024, hetgeen indiceert dat de opbrengsten en inkomsten stabiel zijn.

Liquiditeit

Deze FSI meet de liquide activa van de verzekeraar ten opzichte van de verplichtingen. Voor levensverzekeraars is de intern gehanteerde norm dat die boven 60% moet zijn. Betreffende FSI van de levensverzekeringsector ligt ruim onder deze norm en op basis hiervan kan de geringe hoeveelheid liquiditeit als een aanzienlijk risico beschouwd worden. De Bank is doende een liquiditeitsrichtlijn voor te bereiden, waarbij de liquiditeit effectiever getoetst zal worden.

Schadeverzekeringsmaatschappijen

Kapitaal

Ook in de schadeverzekeringsector voldoet de FSI aanwezig eigen vermogen t.o.v. het vereist eigen vermogen aan de norm van 100%. De overige FSI's waarmee het kapitaal wordt geëvalueerd geven geen indicatie dat de schadeverzekeringsector risico loopt (Tabel VI.6).

Kwaliteit van de activa

De FSI (onroerend goederen + niet-beursgenoteerde aandelen + vorderingen/de totale activa) wordt in dit rapport vervangen door twee andere FSI's nl. Totale vorderingen/eigen vermogen en Totale liquide middelen + beleggingen/totale activa. Deze FSI's geven een beter beeld van de kwaliteit van de activa van de Surinaamse verzekeringssector, waar vastgoedprijzen stabiel zijn, beleggingen in niet-beursgenoteerde aandelen beperkt zijn, maar vorderingen in het verleden een aanzienlijk deel van de activa vormden en daardoor een groter risico. Net als in de levensverzekeringssector wordt internationaal voor de eerste FSI een percentage boven de 40% als risicovol beschouwd. Voor de FSI totale beleggingen ten opzichte van de totale activa geldt een minimum van 60% als adequaat.

In het tweede kwartaal 2025 bedraagt de eerstgenoemde FSI 34,3%, terwijl de tweede 71,1% bedraagt. Beide kunnen als adequaat beschouwd worden.

Herverzekeringen

De analyse is hier dezelfde als bij de levensverzekeringssector. Over het algemeen kan gesteld worden dat het herverzekeringsbeleid van de schadeverzekeraars, op basis van de door de Bank opgestelde risicoanalyses van de individuele maatschappijen en de uitgevoerde on-site inspecties vrij prudent is.

Opbrengsten en inkomsten

Het FSI-rendement op het eigen vermogen, rendement op de activa en rendement op de beleggingen in het tweede kwartaal 2025 verschillen niet significant van die van het tweede kwartaal 2024. De combined ratio bedraagt 105,6%, wat aangeeft dat de uitkeringen en kosten het premie-inkomen overstijgen.

Liquiditeit

Deze ratio meet de liquide activa van de verzekeraar ten opzichte van de verplichtingen. Voor schadeverzekeraars geldt de intern gehanteerde norm van 95%. Er is

een hogere minimale vereiste voor schadeverzekeraars als gevolg van de grotere onvoorspelbaarheid in tijd en omvang m.b.t. uitkeringen. De ratio van de schadeverzekeringssector ligt voornamelijk ruim beneden deze norm. De Bank is doende een liquiditeitsrichtlijn voor te bereiden, waarbij de liquiditeit effectiever getoetst zal worden.

VI.4 Pensioen- en voorzieningsfondsen

VI.4.1 Algemeen

Ultimo juni 2025 stonden 43 pensioenfondsen en vijf voorzieningsfondsen onder toezicht van de Bank. Van deze aantallen zijn 31 pensioenfondsen en één voorzieningsfonds operationeel.

In het kader van bestuurswijzigingen zijn er geen verklaringen van geen bezwaar verstrekt aan bestuursleden van pensioenfondsen. Er zijn geen afwijzingsbrieven t.a.v. voorgedragen aspirant-bestuursleden verstrekt aan instellingen.

De vier aanwijzingen die in de periode 2018 tot en met 2021 zijn opgelegd aan instellingen, wegens het niet naleven van wet- en regelgeving en afspraken met de Bank, zijn in het tweede kwartaal van 2025 nog van kracht. Er zijn geen nieuwe formele beheersmaatregelen getroffen tegen instellingen. In het traject tot opheffing van de inactieve instellingen is de Bank voornamelijk in de fase van indiening van de verzoekschriften bij de kantonrechter, waarbij is gevraagd om benoeming van een bewindvoerder.

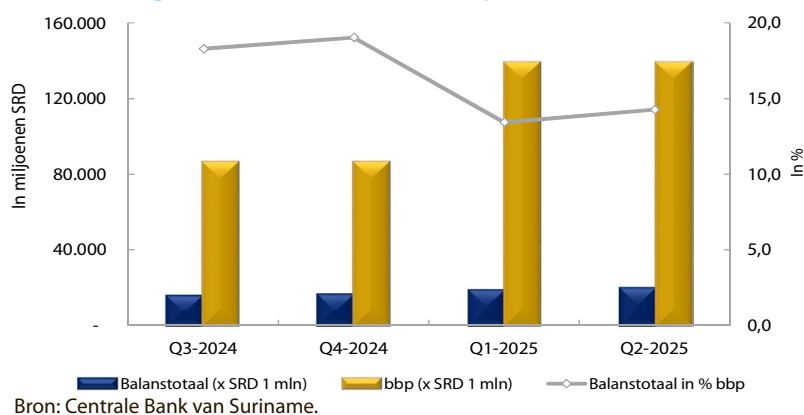
Bij één der onder toezicht staande pensioenfondsen wordt een herstelplan uitgevoerd. De doorvoering van een herstelplan in 2023 bij deze instelling heeft nog niet tot het gewenste resultaat geleid, vanwege de aanhoudende precare financiële positie van de werkgever die stagnerend heeft gewerkt op de afwikkeling van de aanzienlijke schuldvordering.

Tabel VI.7 Financiële indicatoren van pensioenfondsen
(in procenten)

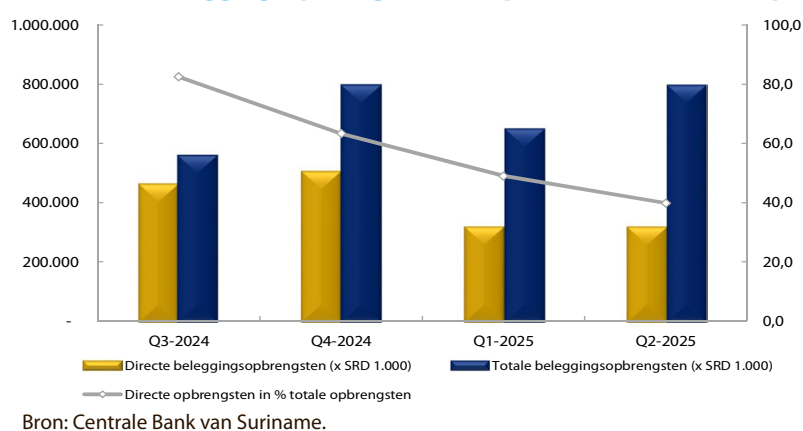
	2024		2025	
	sep	dec	mrt	jun
Solvabiliteit				
Dekkingsgraad	150,9%	135,9%	138,1%	137,8%
Rendement				
Beleggingsopbrengsten/balanstotaal	3,5%	5,1%	2,4%	4,0%
Beleggingsopbrengsten/totale beleggingen	4,0%	5,7%	2,6%	4,5%
Liquiditeit				
Pensioenuitkeringen/premiebijdragen	64,5%	53,0%	30,6%	34,9%

Bron: Centrale Bank van Suriname.

Figuur VI.1a Balanstotaal van pensioenfondsen

Figuur VI.1b Directe beleggingsopbrengsten ten opzichte van de totale opbrengsten

On-site inspecties

In het tweede kwartaal van 2025 is er geen on-site inspectie uitgevoerd bij de pensioenfondsen.

VI.4.2 Ontwikkeling financiële gegevens

De gepresenteerde data betreffen informatie van de operationele pensioenfondsen m.u.v. het ambtenarenpensioenfonds. Dit pensioenfonds maakt ook deel uit van de pensioenfondsen onder bedrijfseconomisch toezicht van de Bank. Dit pensioenfonds hanteert in de praktijk het omslagstelsel als financieringsmethode in tegenstelling tot de overige pensioenfondsen die het kapitaaldekkingstelsel hanteren.

De data van het enige actieve voorzieningsfonds worden conform artikel 31 lid 2 van de Wet, waarin is gesteld dat er geen informatie van individuele instellingen mag worden gedeeld door de Bank, ook buiten beschouwing gelaten.

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad (Tabel VI.7) is voor pensioenfondsen een belangrijke indicator voor de beoordeling

van de financiële positie. Hierbij worden de risicogewogen activa vergeleken met de voorziening voor pensioenverplichting. De dekkingsgraad bedraagt per juni 2025 137,8% en ligt daarmee boven de door de Bank gestelde norm van 100%, hetgeen impliceert dat de operationele pensioenfondsen in het algemeen kunnen voorzien in hun financiële langetermijnverplichtingen.

Balanstotaal

Het balanstotaal van de operationele pensioenfondsen is gestegen van SRD 18,6 miljard naar SRD 19,7 miljard (Figuur VI.1a), hetgeen 14,3% uitmaakt van het bbp. Voorts is 88% van de totale activa belegd in diverse lokale en buitenlandse beleggingsobjecten in zowel de Surinaamse dollar als in vreemde valuta.

Het vermogen van de pensioensector is voor circa 70% belegd in vreemde valuta. Aangezien de wisselkoersen fluctueren, heeft dit een directe impact op het in Surinaamse dollar uitgedrukte vermogen van de pensioensector.

Opbrengsten

De totale opbrengsten (Figuur VI.1b) bedroegen SRD 793,4 miljoen. Hiervan bestond SRD 316,1 miljoen uit directe beleggingsopbrengsten die voornamelijk zijn verkregen uit beleggingen in hypothecaire leningen, obligaties en termijndeposito's, waartoe ook de beleggingen in Centrale Bank Certificaten behoren. Daarnaast bedroegen de indirecte beleggingsopbrengsten SRD 477,3 miljoen. Deze opbrengsten zijn hoofdzakelijk het gevolg van valutakoersresultaat op effecten, valutarekeningen en overige indirecte opbrengsten.

VI.5 Spaarinstellingen

VI.5.1 Algemeen

Per ultimo juni 2025 werd op tien spaarinstellingen effectief toezicht uitgeoefend.

Prudentieel toezicht

In het tweede kwartaal van 2025 zijn er twee prudentiële follow-up on-site inspecties uitgevoerd. Tevens hebben twee eindbesprekingen plaatsgevonden van on-site inspecties die in het eerste kwartaal 2025 zijn uitgevoerd. Ook is er off-site monitoring verricht, aangezien die tevens als informatiebron wordt gehanteerd voor het uitvoeren van de on-site inspecties. Verder wordt de informatie voortvloeiende uit de off-site monitoring, eveneens gehanteerd voor content t.b.v. de website van de Bank. Vervolgens zijn herziene rapportagestaten en een herziene handleiding voor het invullen van de rapportagestaten geïntroduceerd, die van toepassing zijn op de rapportage per april 2025.

Integriteitstoezicht

Dit toezicht wordt onderverdeeld in corporate governance en Anti-Money Laundering/Combating Terrorism (AML/CTF).

Corporate governance

In het tweede kwartaal van 2025 is er een toetsingsgesprek gehouden voor de bemensing van het bestuur van een instelling, waarna op basis van het gehouden gesprek en de verkregen informatie een beschikking conform artikel 19 lid 2 van de Wet Toezicht Bank- en Kredietwezen 2023 (WTK 2023) is verstrekt. Daarnaast zijn er eveneens vier beschikkingen verstrekt voor de bemensing van het bestuur van een instelling, waarvan de toetsing in het vierde kwartaal 2024 plaatsvond. Verder is de Bank dit verslagjaar voornemens de Richtlijn inzake Deugdelijk bestuur en de Richtlijn Geschiktheid en integriteit van leden van het bestuur, de directie en de commissie van toezicht uit te vaardigen. Eveneens zal er een Corporate Governance Code als referentiekader voor de spaarinstellingen opgesteld worden.

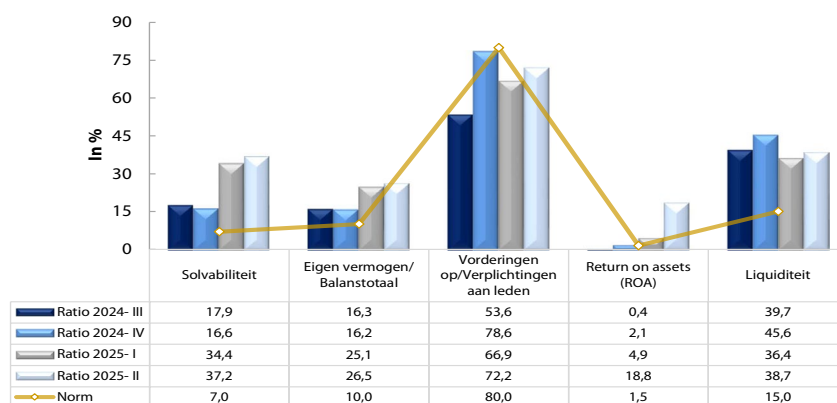
AML/CTF

In het tweede kwartaal van 2025 is er een AML/CTF on-site inspectie uitgevoerd, waarbij de focus is gelegd op het onderdeel technical compliance. Verder is er een eindbespreking gehouden met betrekking tot de AML/CTF on-site inspectie die is uitgevoerd in het eerste kwartaal van 2025. Vervolgens wordt voortdurend aandacht besteed aan het actualiseren van questionnaires, die jaarlijks in december opgestuurd worden naar alle spaarinstellingen, voor de voorlopige vaststelling van de rating. Deze questionnaires dienen als leidraad bij de inspecties, die in het daarop volgende verslagjaar plaatsvinden.

VI.5.2 Ontwikkeling financiële gegevens

De financiële indicatoren van de coöperatieve sector zijn in Figuur VI.1 weergegeven. Aangezien niet alle spaarinstellingen rapportages hebben ingediend in het tweede kwartaal van 2025, bieden de onderstaande kengetallen onvoldoende basis om de soliditeit van de coöperatieve sector te beoordelen. Deze individuele

Figuur VI.2 Financiële indicatoren van spaarinstellingen

Bron: Centrale Bank van Suriname.

spaarinstellingen voldoen wel aan de gestelde normen.

Solvabiliteit

Elke spaarinstelling is verplicht een toetsingsvermogen aan te houden dat minimaal gelijk is aan 7% van de totale naar risico gewogen activa. Op basis van de ontvangen data wordt ruimschoots voldaan aan de minimumratio met een solvabiliteitsratio van 25,8% in het tweede kwartaal van 2025, hetgeen op hetzelfde niveau van het eerste kwartaal 2025 is gebleven. Naast deze ratio dient elke spaarinstelling tevens over een eigen vermogen te beschikken dat minimaal gelijk is aan 10% van de totale activa. In het tweede kwartaal van 2025 is deze ratio met 0,4pp afgenomen ten opzichte van het eerste kwartaal van 2025 en wordt wel voldaan aan de minimale norm met een ratio van 19,4%.

Liquiditeit

De aanwezige liquide middelen van een spaarinstelling dienen tenminste gelijk te zijn aan 15% van de totale activa. Gelet op deze ratio is er een daling geconstateerd van 5,1pp ten opzichte van het eerste kwartaal van 2025. Echter wordt in het tweede kwartaal van 2025 voldaan aan de minimale norm met een ratio van 36,4%.

Vorderingen op leden versus verplichtingen aan leden

Uit de ontvangen data van het tweede kwartaal van 2025 is gebleken dat wordt voldaan aan de maximumnorm van 80%, met een ratio van 53,9%. Deze ratio is afgenomen met 1,2pp ten opzichte van het eerste kwartaal 2025. Verder kunnen spaarinstellingen kernactiviteiten uitvoeren in vreemde valuta, indien zij beschikken over een beperkte deviezenvergunning. Per verslagdatum beschikt slechts één spaarinstelling over voornoemde vergunning.

Winstgevendheid

Naast het doel om de spaarzaamheid van de leden te bevorderen en kredieten tegen concurrerende interest aan haar leden te verstrekken, wordt winstgevendheid van de spaarinstelling nagestreefd. Het rendement is in het tweede kwartaal van 2025 met 0,4pp toegenomen naar 4,4% ten opzichte van het eerste kwartaal 2025, hetgeen het gevolg is van het gerealiseerde resultaat van de spaarinstellingen.

VI.6 Financiële stabiliteit

VI.6.1 Algemeen

In Suriname zijn vier van de negen primaire banken

geclassificeerd als systeemrelevante financiële instellingen (SIFI's), in het Engels internationaal aangeduid als Domestic Systemically Important Banks (DSIBs). Zij voldoen aan de berekende kapitaalvereisten in relatie tot hun systemische impact. Per eind juni 2025 is er nog steeds sprake van een robuust bankensysteem; echter blijft het bankensysteem gevoelig voor concentratierisico. Op geaggregeerd niveau, blijft de post-shock Capital Adequacy Ratio (CAR) na elke solvabiliteitschok boven de norm, met uitzondering van concentratierisico. Op individueel niveau worden slechts een beperkt aantal banken onder de norm gebracht door de solvabiliteitschokken. Desondanks blijft de kwetsbaarheid voor liquiditeitschokken bij enkele banken een aandachtspunt.

VI.6.2 Stabiliteit bankensector

Financiële stabiliteit richt zich op het detecteren van systemische risico's binnen de financiële sector, alsook op risico's die voortvloeien uit de wisselwerking tussen de financiële sector en de macro-economische omgeving. Gezien het veelomvattend karakter hiervan, is een samenwerking tussen de twee monetaire autoriteiten geïnstitutionaliseerd in het zogenaamd Financial Stability Committee (FSC), dat fungeert als forum voor het delen van informatie en dat tevens als entiteit belast is met mitigerende maatregelen en herstelmaatregelen.

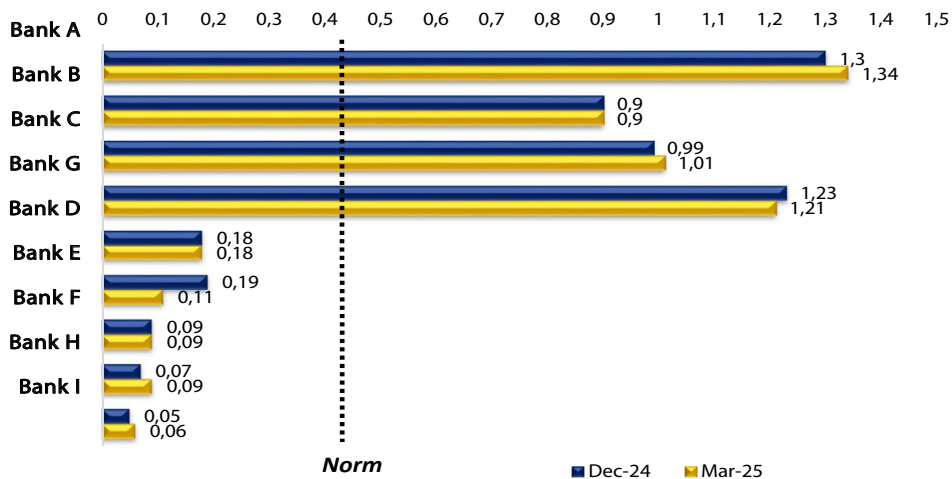
Binnenlandse systeemrelevante banken

D-SIBs kunnen door hun omvang, complexiteit of verplechting zodanig significant zijn dat ernstige problemen bij een dergelijke instelling het gehele financieel systeem en de reële economie kunnen ontwrichten. Dit geldt met name voor de bankensector, die op grond van activa ca. 75% van de financiële sector omvat. Een score hoger dan 0,5 indiceert dat de betreffende bank tot een systeemrelevante instelling wordt gerekend. Figuur VI.4 illustreert de hoge score van de vier D-SIBs. Deze instellingen vertegenwoordigden per eind juni 2025, 86,7% van de totale activa van de Surinaamse bankensector.

VI.6.3 Stresstesten van het bankensysteem Introductie

Stresstesten zijn bedoeld om de veerkracht van financiële instellingen op mogelijke plotselinge grote schokken te beoordelen. Er worden hiertoe twee soorten stresstesten gedraaid, namelijk solvabiliteits- en liquiditeitsstresstesten. De solvabiliteitsstresstesten zijn gericht op de impact op de CAR van banken en bestaan uit een drietal testen. Deze meten met name (i) het kredietrisico, (ii) het concentratierisico en (iii) het wisselkoersrisico. Deze worden de single-factor-testen genoemd. Aangezien gebeurtenissen niet in isola-

Figuur VI.3 Totale score* van de Surinaamse commerciële banken**

Bron: Centrale Bank van Suriname.

* Totale score hoger dan 0,5 betekent hoog systeemrelevant.

** De D-SIBs categorieën weergeven:

- grootte (Size): grote banken hebben een grotere impact op het financiële systeem bij falen.
- vervlechting (Interconnectedness): sterke vervlechting van financiële instellingen verhoogt het risico op financiële besmetting.
- vervangbaarheid (Non-Substitutability): banken met unieke diensten zijn moeilijk te vervangen en worden daardoor als systemisch belangrijk beschouwd.
- complexiteit (Complexity): complexe banken zijn risicovoller en moeilijker te herstructureren.
- binnenlands Sentiment (Domestic Sentiment): de concentratie van de deposito's van huishoudens bij bepaalde banken.

tie optreden, worden er eveneens multi-factor-testen gedraaid. Hierbij worden met name het kredietrisico en het wisselkoersrisico gecombineerd gemeten. De liquiditeitsstresstesten richten zich op de impact op de liquiditeitspositie en meten in hoeverre banken in stressvolle situaties aan hun kortetermijnverplichtingen kunnen voldoen. Er worden twee soorten liquiditeitsstresstesten uitgevoerd, te weten i) opnames van deposito's door de vijf grootste deposanten en ii) opnames in een periode van vijf aaneengesloten dagen.

Resultaten

• Solvabiliteit

Hoge pre-shock CAR, een NPL-ratio die aan de maximale norm voldoet en toenemende winsten uit kernactiviteiten, dragen bij aan een robuuster bankensysteem. Op geaggregeerd niveau, blijft de post-shock CAR na elke schok boven de norm van 12,50 procent¹, met uitzondering van concentratierisico. De resultaten van de concentratierisicostresstest tonen aan dat het bankensysteem gevoelig blijft voor concentratierisico. Bij de hevige schok daalt de geaggregeerde post-shock CAR onder de norm van 12,5 procent. Daarbij geraken drie additionele systeemrelevante banken onder de norm van 12,5 procent (maart 2025: één additionele systeemrelevante bank). Op individueel niveau, geraken twee additionele banken (een systeemrelevante en

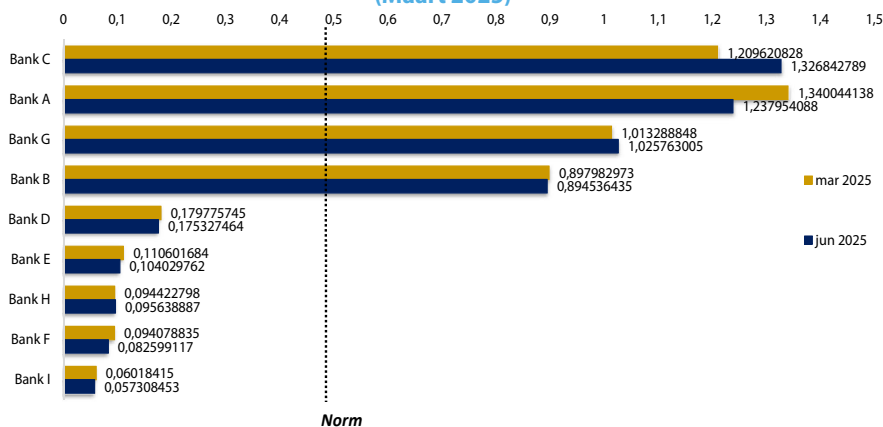
een niet-systeemrelevante bank) onder de norm van 12,5 procent bij de kredietrisicostresstest, terwijl één additionele systeemrelevante bank onder de norm van 12,5 procent geraakt bij de multifactorstresstest (Figuur VI.6). Liquiditeitsrisico in de vorm van opnames gedurende vijf aaneengesloten dagen, blijft een punt van zorg voor een aantal banken in de vreemdevaluat sfeer.

In de Figuren VI.4 en VI.5 zijn respectievelijk de verschillende stresstestresultaten, in termen van post-shock CAR en het aantal banken dat onder de norm van 12,5 procent valt per juni 2025, weergegeven.

1. Concentratierisico: Per eind juni 2025 blijft het bankensysteem gevoelig voor dit risico. De post-shock CAR van het bankensysteem geraakt onder de norm van 12,5 procent bij hevige schok, terwijl op individueel niveau drie additionele systeemrelevante banken onder de norm geraken bij de matige en de hevige schok. De private sector draagt voornamelijk bij tot dit risico.
2. Depreciatierisico: Per eind juni 2025 is het bankensysteem bestand tegen dit risico. Zoals afgebeeld in Figuur VI.5, blijft de geaggregeerde post-shock CAR ruim boven de norm van 12,5 procent ondanks een toename van de RWA. De toename van de RWA wordt opgevangen door de hoge pre-shock CAR van de individuele banken en het bankensysteem. Geen

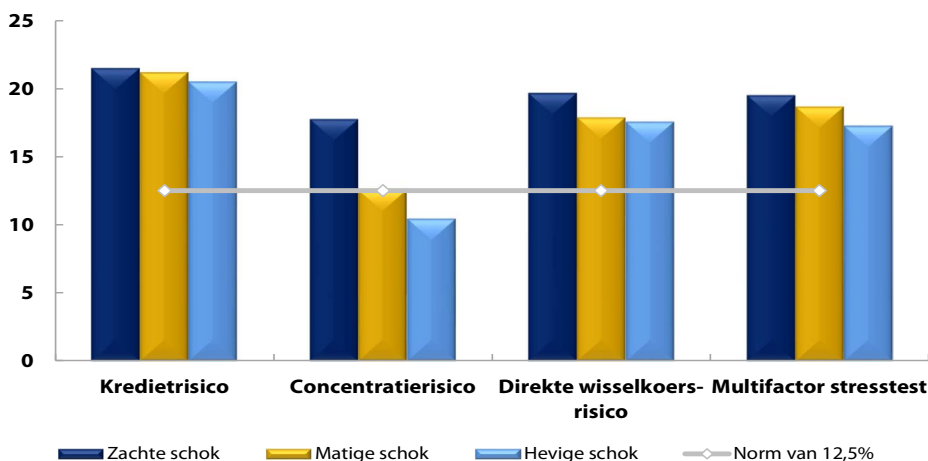
¹ Voor stresstestdoeleinden wordt een norm van 12,5 procent gehanteerd.

Figuur VI.4 Stressresultaten: Post-shock CAR (Maart 2025)

Bron: Centrale Bank van Suriname.

Figuur VI.5 Aantal additionele banken onder 12,5% Post-shock CAR (Maart 2025)

Bron: Centrale Bank van Suriname.

enkele additionele bank gaat onder de norm bij de verschillende schokken.

3. Kredietrisico: Per eind juni 2025 is het bankensysteem weerbaar tegen dit risico, vanwege de verbeterde kwaliteit van de activa. Op geaggregeerd niveau, is de post-shock CAR bij alle schokken boven de norm van 12,5 procent. Echter gaan één systeemrelevante en één niet-systeemrelevante bank onder de norm van 12,5 procent bij de hevige schok.
4. Multifactorrisico: In overeenstemming met de eerdere single factor schokken zal de geaggregeerde post-shock CAR nog steeds boven de norm van 12,5 procent liggen.

Resultaten: Liquiditeit

Over het algemeen waren banken per juni 2025 veerkrachtig tegen opnames van deposito's door de vijf grootste depositanten. Voorts was het bankensysteem

bestand tegen opnames gedurende vijf aaneengesloten dagen in SRD-sfeer, echter was het laatste niet het geval in VV-sfeer.

VI.7 Financiële integriteit

VI.7.1 Algemeen

In het tweede kwartaal van 2025 heeft de Bank zich verder ingezet voor het optimaliseren van het integriteitstoezicht in lijn met internationale standaarden en haar Strategisch Plan 2025-2028. De focus ligt op effectief risicogebaseerd toezicht door de inzet van actuele wet- en regelgeving. Het risicoprofiel en de omvang van individuele financiële instellingen bepalen de scope, intensiteit en frequentie van het toezicht. Belangrijke activiteiten in dit kwartaal vallen onder:

- strategische projecten;
- internationale samenwerkingen en rapporten;
- toezicht en compliance.

VI.7.1.1 Strategische projecten

- **Conceptwet Toezicht Virtuele Activa Dienstverleners**

De conceptwet Toezicht Virtuele Activa Dienstverleners is nader bijgesteld. De Bank heeft zich laten leiden door de Virtual Asset (Service Providers) Act van Cayman Islands, FATF Recommendation 15 (New Technologies) en FATF Guidance for Risk Based Approach (Virtual Assets and Virtual Asset Service Providers). Daarnaast is de conceptwet beoordeeld door de IMF Legal Department Integrity Division & UNODC.

- **VASP's Risk-Based Supervision Training Symposium**

De Egmont Group heeft van 8 tot 10 april 2025 het symposium VASP's Risk-Based Supervision gehouden in Malta. Het doel hiervan was het navigeren door het ecosysteem van VASP, de bijbehorende risico's te mitigeren, regelgevende kaders, risico's, trends en typologieën te identificeren en het toezicht op VASP's. Het symposium was bestemd voor regelgevende instituten en wetshandhavers. Een aantal zaken van toegevoegde waarde zijn ook in de conceptwet Toezicht Virtuele Activa Dienstverleners verwerkt.

Het toezicht op VASP is een grote uitdaging als het gaat om de zogenaamde Travel Rules. Recommendation 16 (Wire Transfers) vereist Know-Your-Customer (KYC) rules. Afhankelijk van het drempelbedrag is KYC boven het grensbedrag vereist. VASPs gebruiken over het algemeen niet dezelfde instrumenten en zijn daarvoor niet op elkaar afgestemd en derhalve niet compliant aan de Travel Rules.

- **Handhavings- en Boetebeleid**

Vanwege interpretatieverschillen inzake de uitvoering van artikel 38 van WMTF, heeft de Bank besloten dat er gewerkt zal worden aan een separaat Handhavings- en Boetebeleid voor prudentiële en AML/CTF-overtredingen. Het concept Prudentieel Handhavings- en Boetebeleid is afgerond en voorgelegd aan de onder toezicht staande instellingen voor commentaar. Voor boetes met betrekking tot AML/CTF wordt gewerkt aan een staatsbesluit welke gaat gelden voor alle drie toezichthouders.

VI.7.1.2 Internationale samenwerking en rapporten

UNCAC Review

De Bank nam in februari 2025 deel aan een self-assessment validation workshop in het kader van de tweede reviewcyclus van de United Nations Convention against

Corruption (UNCAC). Op 14 en 15 april 2025 heeft de Bank een vervolgmeeting bij het Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen bijgewoond, waarbij er ingegaan is op vragen betreffende artikel 14 (voorkoming van corruptie) en 51 tot en met 59 (terugvordering van activa) van het OAS MESICIC-rapport. De executive summary van dit rapport is ter becommentariëring voorgelegd aan de relevante stakeholders, waaronder de Bank, om te verifiëren of de opgenomen informatie juist en volledig is weergegeven. Het rapport erkent de inspanningen van Suriname om corruptie te bestrijden door middel van internationale samenwerking en het delen van best practices.

Training Caribbean Regional Technical Assistance Centre

De Bank heeft in de periode van 7 - 11 april 2025 technische assistentie ontvangen van het Caribbean Regional Technical Assistance Centre (CARTAC). Het onderwerp was liquiditeitsrisico.

Alliance for Financial Inclusion

Op 9 en 10 juni 2025 hebben medewerkers van de Bank deelgenomen aan een workshop van Financial Initiative for Latin America and the Caribbean (FILAC). Het doel was dat de lidlanden hun kennis en ervaring op het gebied van bevordering van Financial Inclusion met elkaar deelden. Enkele landen die fysiek hebben deelgenomen aan de workshop waren Honduras, Peru, El Salvador en Bahamas. Behalve de Bank waren ook andere stakeholders aanwezig zoals SURVAM, de Surinaamse Bankiersvereniging, de Ministeries van Financiën en Planning en van Economische Zaken, Ondernemerschap en Technologische Innovatie.

De aspecten die onder andere aan de orde zijn geweest:

- Suriname Financial Inclusion Journey;
- Enhancing Financial Inclusion for Migrants;
- Consumer Protection;
- Cybersecurity and Data Protection.

VI.7.1.3 Toezicht en Compliance Integriteitstoezicht

Ter ondersteuning van het integriteitstoezicht zijn de volgende conceptrichtlijnen voor de sector spaarinstellingen beoordeeld:

- Corporate Governance Code;
- Richtlijn Deugdelijk Bestuur;
- Richtlijn Geschiktheid en Integriteit van Bestuurders, Leden van het Toezichthoudend Orgaan bij Spaarinstellingen.

Voor genoemde documenten dienen weer in hun onderlinge samenhang bekeken te worden waarbij ook

de statuten van de spaarinstellingen in acht worden genomen. Ook is in het tweede kwartaal 2025 commentaar gegeven op de Richtlijn AML/CTF voor Pensioenfondsen.

Raamwerk AML/CTF-toezicht

Dit raamwerk geeft de werkwijze van het AML/CTF-toezicht weer, ter bevordering van een consistente aanpak bij de uitvoering van toezichtactiviteiten in de diverse financiële (sub)sectoren door de respectieve toezichtafdelingen van de Bank. Het concept-Raamwerk AML/CTF-toezicht, bevindt zich nog in het proces van goedkeuring door de Bank.

Met de technische assistentie van De Nederlandse Bank zijn de AML/CTF-questionnaires en risicomatrices nader bijgesteld voor de toezichtafdelingen. Deze questionnaires worden in het vierde kwartaal 2025 opnieuw opgestuurd naar de financiële instellingen ter invulling. De toezichtafdelingen zullen de resultaten verwerken om te komen tot een realistischer risicobeeld van de financiële sector, en op basis daarvan zullen de scope, intensiteit en frequentie van het toezicht in 2026 bepaald worden.

Caribbean Financial Action Task Force

Van 25 – 30 mei 2025 is de Plenary and Working Group meeting van de Caribbean Financial Action Task Force (CFATF) gehouden in Trinidad en Tobago. CFATF-lidlanden met hun respectieve stakeholders, zoals de centrale banken, FIU's, toezichthouders op de niet-financiële sector, ordehandhavers en observers, zoals FATF, IMF, World Bank en OAS, hebben de vergadering bijgewoond.

Er is een regionaal mechanisme in oprichting ter bevordering van de samenwerking met betrekking tot Targeted Financial Sanction (TFS) om Recommendation 6 (TFS related to TF) en Recommendation 7 (TFS related to PF) na te leven. CFATF heeft mededelingen gedaan over het project inzake de regionale risicoanalyse en over de voortgang inzake het bevorderen van regionale belangen met betrekking tot TF/TFS. Het voorstel voor een Regional MMOU inzake TF/TFS is onder de aandacht van de plenaire vergadering gebracht.

Het concept-MMOU is afgerond door de werkgroep en wordt beschikbaar gesteld op de CFATF-website. Accordering door lidlanden is nodig en evenals vaststelling van de juiste ondertekenaars voor de MMOU.

De Mutual Evaluation Report (MER) van Curaçao en St. Maarten is behandeld en aangenomen. Hiermee zijn alle lidlanden geëvalueerd in de vierde ronde en moeten landen werken aan tekortkomingen genoemd in de MER. Inmiddels heeft CFATF een aanvang gemaakt met de vijfde evaluatieronde en vindt de eerste on-site visit plaats in 2026. Surinames vijfde on-site visit ter evaluatie staat gepland voor september 2030.

Op basis van de resultaten van de MER voldeed Suriname aan de criteria voor Enhanced Follow-Up, aangezien deze één (1) Compliant rating had ontvangen in Recommendation 34; negen (9) Largely Compliant ratings in Recommendation 4, 9, 11, 14, 16, 17, 18, 20 en 33; drieëntwintig (23) Partially Compliant ratings, namelijk in Recommendation 1, 2, 3, 5, 10, 12, 13, 19, 21, 22, 23, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 35, 36, 37, 39 en 40. Zeven (7) Non-Compliant ratings werden ontvangen voor Recommendation 6, 7, 8, 15, 24, 25 en 38. In alle elf (11) Immediate Outcomes ontving Suriname een Low level of Effectiveness score.

Surinames 1ste Follow-Up Report voor technical compliance re-rating leverde in oktober 2023 upgrading op in Recommendations 12, 13, 21 en 22. Surinames 2nd Follow-Up Report voor technical compliance re-rating leverde in oktober 2024 upgrading in Recommendations 3, 5, 19, 20, 26, 27, 28 en 30. Suriname presenteert haar 3de Follow-Up Report tijdens de plenaire vergadering van november 2025 en vraagt re-rating aan in Recommendation 1, 6, 10, 23, 29 en 32. In juni 2025 is de CFATF Analytical Tool met betrekking tot technical compliance doorgestuurd naar CFATF.

Op basis van de goedgekeurde cyclus voor het verlaten van het 4de ronde follow-up proces zal Suriname zijn 4de en 5de (tevens laatste) Follow-Up Report presenteren tijdens de plenaire vergadering van respectievelijk november 2026 en november 2027.

7 Vooruitzichten 2025

De Surinaamse economie zal naar verwachting in 2025 met 3,0% groeien. Deze groei zal gedreven worden door zowel overheidsbestedingen als particuliere bestedingen. Als gevolg van de verkiezingen van mei 2025 zullen de overheidsconsumptie en -investeringen toenemen. Daarnaast is ook te verwachten dat de private investeringen zullen toenemen in anticipatie op de olie- en gasactiviteiten. De veronderstelde depreciatie van de Surinaamse dollar (SRD) ten opzichte van de US-dollar en euro en de daaruit voortvloeiende inflatie kan de economische activiteiten in voornamelijk de niet-minerale sectoren ongunstig beïnvloeden.

De Bank verwacht dat de inflatie in 2025 onder de 10,0% zal liggen. De belangrijkste aandrijver van de inflatie in 2025 is de verdere depreciatie van de Surinaamse dollar (SRD) ten opzichte van de US-dollar en euro, die grotendeels toe te schrijven is aan de toegenomen overheidsbestedingen en particuliere bestedingen. De inflatie kan hoger uitkomen, indien de internationale olie- en voedselprijzen toenemen als gevolg van escalerende geopolitieke spanningen en wereldwijde handelsconflicten. Daarnaast kan een sterkere dan verwachte depreciatie van de SRD ten opzichte van de US-dollar en euro de binnenlandse prijzen verder opdrijven.

Indien de overheid geen aanvullende maatregelen treft aan de ontvangstenzijde, zullen de inkomsten structureel achterblijven bij de toegenomen uitgaven. Dit zal leiden tot een verdere verslechtering van de overheidsfinanciën, resulterend in een groter tekort in 2025 ten opzichte van 2024.

Met de succesvolle schuldherschikkingen en de naleving van de schuldenlastverplichtingen wordt verwacht dat de wettelijke schuldquote (op basis van het geschatte bbp van 2025) ongeveer 80% van het bbp zal zijn in 2025. De uitgifte van SRD 8,4 miljard aan Staatsobligaties voor de herkapitalisatie van de Bank draagt

hieraan bij. Daarnaast zijn er multilaterale leningen waarvoor de Staat zich kan committeren (Loans in the pipeline), zoals bij CDB, IsDB en laDB.

Als gevolg van de opleving van de binnenlandse overheidsbestedingen en particuliere bestedingen, voornamelijk in de olie- en gasectorgerelateerde activiteiten, wijzen de betalingsbalansontwikkelingen op een omslag van zowel het overschot op de lopende rekening als op de financiële rekening naar een tekort van respectievelijk 25,1% en 22,3% van het bbp in 2025. Het tekort op de lopende rekening zal te wijten zijn aan de stijging van de importen van goederen en diensten in verband met offshore-investeringen, terwijl de exportgroei achterblijft. Het tekort op de financiële rekening is voornamelijk toe te schrijven aan de stijging van de verplichtingen uit hoofde van directe investeringen. Hoewel het aanzienlijke tekort op de lopende rekening grotendeels wordt gefinancierd door instromen van directe investeringen, met name offshore-investeringen, zullen de internationale reserves afnemen, voornamelijk door schuldaflossingen en overige overheidsbetalingen. Hierdoor treedt een daling van de importdekking. Wisselkoersvolatiliteit en internationale prijsschokken blijven risicofactoren voor de externe sector.

Wanneer de activiteiten uit de offshore-investeringen buiten beschouwing worden gelaten, oogt het externe beeld minder ongunstig. Op de lopende rekening wordt een beperkt tekort van 0,8% van het bbp verwacht, voornamelijk door een toename van de importen van goederen en diensten. Daartegenover staat een overschot van 1,8% van het bbp op de financiële rekening, hoofdzakelijk door een afname van de verplichtingen. Hoewel de internationale reserves nageoeg op hetzelfde niveau blijven als die in het scenario met offshore-investeringen, leidt de lagere import tot een gunstigere importdekking. De externe sector blijft echter kwetsbaar voor risicofactoren zoals wisselkoers-

volatiliteit en internationale prijsschokken.

Voor 2025 wordt een groei van zowel SRD-M0 als SRD-M2 verwacht, voornamelijk gedreven door de stijging van de overheidsuitgaven en de particuliere bestedingen. In lijn hiermee zal naar verwachting ook de

SRD-kredietverlening toenemen, als gevolg van de toegenomen economische activiteit. Deze ontwikkelingen onderstrepen de noodzaak van verdere monetaire verkrapping ter waarborging van de macro-economische stabiliteit.

Centrale Bank van Suriname
www.cbvs.sr